

Møte tirsdag den 27. april kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 73):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om opplæringstilbud for hørselshemma (Innst. S. nr. 161 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 14 (2003-2004))
2. Innstilling fra sosialkomiteen om bedre kvalitet i dei kommunale pleie- og omsorgstenestene og om forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å tillegge Helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for bemanningsplanene ved sykehjem og i hjemmesykepleien, slik at behandlings- og pleietrengende syke eldre sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted (Innst. S. nr. 163 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 45 (2002-2003) og Dokument nr. 8:29 (2003-2004))
3. Referat

Presidenten: Representantene Karin Andersen, Thore A. Nistad, Finn Martin Vallernes, Magnhild Meltveit Kleppa og Ola T. Lånke, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Akershus fylke: Harald Espelund

For Oppland fylke: Reidun Gravdahl

For Rogaland fylke: Inger Lise Aarrestad

For Sogn og Fjordane fylke: Liv Signe Navarsete

For Vestfold fylke: Inger Lise Hansen og Vidar Andersen

For Østfold fylke: Gretha Kant

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg foreslår Ranveig Frøiland.

Presidenten: Ranveig Frøiland er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Ranveig Frøiland anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møte i dag.

Statsråd Kristin Clemet overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Audun Bjørlo Lysbakken vil framsette et privat forslag.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [10:03:17]: På vegne av representantene Heidi Grande Røys, Magnar Lund Bergo, Kjetil Bjørklund og meg selv vil jeg sette fram forslag om tiltak for å hindre en ny gjeldskrise.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om opplæringstilbud for hørselshemma (Innst. S. nr. 161 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 14 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 15 minutter til Høyres gruppe og 10 minutter til hver av de øvrige gruppene.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Jan Olav Olsen (H) [10:04:33] (ordfører for saken):

St.meld. nr. 14 for 2003-2004 er en orientering om opplæringstilbudet til hørselshemmede og inneholder en rekke forslag om organiseringen av det framtidige opplærings- og botilbudet.

Sett i en stor politisk sammenheng er kanskje ikke denne saken av de største, men den er uhyre viktig for dem det gjelder, for barn og ungdom som skal ta del i tilbudet, og for foreldre, som er avhengige av et godt tilbud for å kunne gi sine barn det beste. Jeg er imponert over det engasjement som foreldreorganisasjoner, andre organisasjoner og andre, også enkeltpersoner, har vist under behandlingen av denne saken. Den informasjon og de synspunkter som har kommet fram under prosessen, har vært viktige, og har ikke vært uten betydning for de formuleringer og merknader som ligger i innstillingen.

Komiteen har avgitt en på det nærmeste enstemmig innstilling. Jeg vil derfor takke en samlet komite for konstruktivt arbeid og for lyst og evne til å komme fram til konklusjoner som setter enkelteleven, det enkelte individ, i fokus, og som skal sikre et best mulig tilbud til disse barna og ungdommene.

Etter min mening gir meldingen en god oversikt over opplæringstilbudet de hørselshemmede har i dag, og de utfordringer vi står overfor. Komiteen er derfor, med ett unntak, enig med departementet i de forslagene som framkommer.

Komiteen har understreket kompetansesentrenes sentrale rolle for å sikre at alle barn, unge og voksne med særskilte behov får et opplæringstilbud av god og tilstrekkelig kvalitet. Det gjelder både elever som får tilpasset og tilrettelagt opplæring i sitt eget nærmiljø, de som har deltidstilbud på kompetansesenterskolen, eller de som får et heltidstilbud der. Også for hørselshemmede elever står det fast at opplæringens mål er å utruste barn og unge til å møte livets oppgaver og mestre utfordringer sammen med andre. Læreplanen for grunnskolen formulerer om at hver elev skal gis kyndighet til å ta hånd

om seg selv og sitt liv, samt ha overskudd og vilje til å stå andre bi, gjelder også hørselshemmede elever. Selv om det selvsagt er slik at det er kommunene og fylkeskommunene som har ansvar for opplæringen i grunnskole og videregående skole, må staten gjennom kompetansesentrene ta rollen som garantist for at de hørselshemmede er sikret et godt opplæringstilbud. Kompetansesentrene må sikres best mulig kompetanse innenfor fagfeltet gjennom et tjenestetilbud som må omfatte både opplæringstilbud på hjemmeskolen og oppfølging, veiledning og kursing av elever, foreldre, søsken og lærere gjennom kompetansesentrene. Komiteen mener at denne kompetansen får den nødvendige bredde ved at grunnskoletilbudet samlokaliseres med kompetansesenteret for øvrig. Erfaringene har vist at dette har fungert bra, og tilbakemeldingene til komiteen fra brukerne og brukerorganisasjonene er entydige.

Komiteen er derfor enstemmig i at grunnskoletilbudet også ved Skådalen kompetansesenter i Oslo fortsatt skal være samlokalisert med kompetansesenteret og, så lenge foreldrenes valg tilsier det, opprettholdes som statlig institusjon. Grunnskoletilbudet på Skådalen skal, i likhet med grunnskoleavdelingene ved de andre kompetansesentrene, Møller, Nedre Gausen og Vestlandet, også i framtiden være statlig eid og drevet. Jeg vil imidlertid understreke komiteens merknad om at denne løsningen ikke må stenge for framtidige endringer i forhold til skiftende behov, og det forutsettes at departementet og Statped følger utviklingen nøye.

Komiteens enstemmige innstilling på dette punktet er i tråd med Stortingets behandling av Innst. S. nr. 160 for 1990-91 og Innst. S. nr. 228 for 1997-98. Men det er for Skådalens vedkommende en annen konklusjon enn den som ligger i meldingen. Komiteens konklusjon er ikke noen nedvurdering av den virksomhet som skjer på Vetland skole eller av tvillingskolemodellen. Vi ser flere positive sider ved tvillingskolemodellen og ber for øvrig departementet ta initiativ til en ekstern evaluering av modellen. For oss, og det gjelder hele komiteen, har det imidlertid vært viktig å sikre foreldrenes reelle valgmulighet, og vi har altså lagt betydelig vekt på foreldrenes og elevenes syn.

Komiteen har ingen innvendinger mot å flytte Skådalen kompetansesenter til Huseby, men det kan kun skje under visse forutsetninger. Alle Skådalens avdelinger må sikres tilfredsstillende lokaliteter. Det betyr tilfredsstillende lokaliteter også for grunnskoletilbudet og internettet. En annen forutsetning er at Skådalen opprettholdes som eget kompetansesenter.

En annen diskusjon som har gått i miljøet, uavhengig av behandlingen av stortingsmeldingen, er eventuelt nybygg og lokalisering av Nedre Gausen kompetansesenter. Etter mitt syn ligger det ingen føringer i innstillingen om plassering av et eventuelt nybygg ved Nedre Gausen. Selve spørsmålet om nybygg har ikke vært tema verken i meldingen eller i innstillingen.

Det foregår en rivende medisinsk utvikling på dette området. Stadig yngre barn blir CI-operert, og bruken av cochleaimplantat fører til helt nye muligheter for sterkt

tunghørte og døve. CI gjør at døve barn kan få mulighet til å fungere som tunghørte, men barna blir ikke hørende. CI er i prinsippet et avansert høreapparat og altså et teknisk hjelpemiddel. Tilbudet er forholdsvis nytt, og opererte barn utvikler seg på ulike måter. Det er viktig at alle barn får tett oppfølging etter operasjonen. Utviklingen på dette området vil sannsynligvis føre til at det for de fleste foreldre blir naturlig å velge hjemmeskolen som basis-skole for sine barn, og antall heltidselever på kompetansesenterskolene vil ventelig bli færre noen år fram i tida. Det er derfor viktig at utviklingen følges nøye når det gjelder foreldres og elevers behov for skoletilbud.

Når det gjelder opplæring på videregående skoles nivå, støtter komiteen forslaget om å overføre Bjørkåsen videregående skole til Hordaland fylkeskommune, og at skolen integreres i en fylkeskommunal skole som blir en knutepunktskole. Vi støtter også forslaget om å nedlegge Kongstein videregående skole i Stavanger, som ikke har hatt elever de siste skoleårene, og å utvide knutepunkt-funksjonen ved Sandefjord videregående skole til å gjelde tunghørte elever. Erfaringene tilsier at knutepunktskolene er et positivt tiltak for de døve elevene. Denne ordningen er også evaluert av Høgskolen i Sør-Trøndelag og er i hovedsak positiv. Hørselshemmedes Landsforbunds skole og kompetansesenter Briskeby, som ligger i Lier, gir i dag et godt tilbud til tunghørte elever. Komiteen er enig i at dette tilbudet skal opprettholdes, og at Statped fortsatt kjøper tjenester til videregående opplæring ved Briskeby.

La meg også i forbindelse med Briskeby få nevne modellforsøket Rehabilitering av døv- og tunghørtblitte. Målet med dette forsøket har vært å bygge opp et kompetansenettverk for hjelp til døvblitte, sterkt tunghørtblitte og deres pårørende. Dette arbeidet må videreutvikles der hvor dette arbeidet nå foregår, slik at det er mulig å få en helhetlig evaluering av prosjektet.

Et annet område hvor det i Norge faktisk har foregått et pionerarbeid, er tegnspråkundervisning for foreldre. Her er Norge i forkant i verdenssammenheng, og erfaringene med dagens opplegg er svært gode. Denne opplæringen er av stor viktighet, og det er gledelig at den organiseres og gjennomføres på en så tilfredsstillende måte.

Så til de to punktene hvor det er særmerknader i innstillingen. Det ene punktet er korreksjonsordningen. Komiteen er enig i at nåværende ordning skal beholdes. Ordningen innebærer at kommuner og fylkeskommuner blir trukket i rammetilskuddet for skole- og botilbud som varer 12 uker eller mer pr. elev pr. skoleår. Trekkatsene i 2003 var ca. 190 000 kr for botilbud og ca. 180 000 kr for opplæring. Disse trekkatsene ble justert i 2003, etter å ha vært uendret siden 1992. Satsene er lavere enn den antatte gjennomsnittskostnaden for et tilsvarende kommunalt tilbud. Komiteen er enig i å opprettholde ordningen. Den har fungert tilfredsstillende, er lite byråkratisk og er oversiktlig. Komiteens flertall er enig i at satsene kan justeres. Mindretallet, medlemmene fra SV, mener satsene kan og bør prisjusteres.

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2004 ble bevilgningene under budsjettets kap. 243, Kom-

petansesentra for spesialundervisning, redusert med 72 649 000 kr i forhold til saldert budsjett for 2003. I budsjettmerknadene til dette kapitlet uttrykte alle partiene, på ulike måter, bekymring for økonomien innenfor området og for om det er mulig, innenfor de gitte rammer, å opprettholde tjenestetilbudet innenfor sektoren. I denne innstillingen viser de ulike partiene til sine budsjettmerknader.

Selv om det er ulike merknader, er det nok en felles bekymring i komiteen for at det kan bli vanskelig å opprettholde et ønskelig og nødvendig tjenestetilbud med nødvendig kompetanse på alle nivåer og overfor alle grupper. Utallige tilbakemeldinger til komiteen og til enkeltrepresentanter tyder på sterk uro hos foreldre, brukere og ansatte. Det er viktig å opprettholde et godt spesialpedagogisk tjenestetilbud i hele landet, og særlig viktig er det at tjenester overfor brukerne i størst mulig grad skjermes. Jeg vil derfor be statsråden følge utviklingen innenfor dette budsjettkapitlet nøye.

En samlet komite ønsker et best mulig opplæringstilbud til hørselshemmede elever. Det foregår en spennende medisinsk utvikling innenfor området, behov kan derfor skifte og gjøre endringer i tilbudet både fornuftig og nødvendig. Med dagens debatt håper jeg imidlertid at vi kan få ro i forhold til hvordan opplæringstilbudet skal organiseres.

For øvrig viser jeg til innstillingen og komiteens tilråding i saken.

Karita Bekkemellem Orheim (A) [10:14:55]: Det er bra at opplæringstilbudet for hørselshemmede gjennom behandling av St.meld. nr. 14 blir diskutert. Hele det spesialpedagogiske feltet vil gjennom behandling av St.meld. nr. 30 for 2003-2004, Kultur for læring, også bli nøye vurdert.

Saksordføreren har gått grundig inn på de endringene som komiteen nå går inn for, og jeg har lyst til å takke saksordføreren for et godt og konstruktivt arbeid i denne saken.

Et viktig utdanningspolitisk prinsipp for Arbeiderpartiet er at alle skal ha lik rett til utdanning. Med «alle» mener vi naturligvis også dem som har særskilte behov for hjelp og støtte underveis i utdanningsløpet. Tilpasset undervisning er avgjørende på alle nivåer og for alle grupper av elever. Vi er derfor glad for at komiteen slår fast at staten skal ta rollen som garantist for at de hørselshemmede er sikret et godt opplæringstilbud.

Forskning viser også at en god utdanning er avgjørende for at folk med hørselshemninger eller andre former for funksjonshemninger skal få innpass i et stadig tøffere arbeidsmarked. Derfor er det svært viktig at vi evner å tilby en utdanning som er basert på de enkeltes behov og egne forutsetninger.

Som saksordføreren var inne på i sitt innlegg, har vi opplevd et enormt engasjement i denne saken – fra hele landet. Saken vi behandler i dag, er svært viktig for mange som vanligvis ikke står først i køen når ressursene skal fordeles.

Gjennom debatten som finner sted her i dag, vil det være synlig at komiteen i det store og hele leverer en

samlet innstilling. Det er jeg glad for. Komiteen står bl.a. sammen bak prinsippet om at barn og unge skal sikres et opplæringstilbud i sitt nærmiljø. Dette er ikke en realitet i dag. Derfor er det behov for tilrettelegging av både teknisk, kunnskapsmessig, pedagogisk og holdningsmessig art.

Det er vanskelig, om ikke umulig, å diskutere forhold rundt kompetansesentrenes rolle, tegnspråkundervisning, førskole og grunnskole og tilbudet i den videregående skolen uten at en kommer inn på den økonomiske situasjonen, og det er ingen hemmelighet at budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen medførte en reduksjon i bevilgningen til driftsutgifter for kompetansesentrene. Reduksjonen var tenkt gjennomført på en måte som i liten grad skulle påvirke tjenestetilbudet; heller var det tenkt at innsparingen skulle skje gjennom effektivisering og omlegging. Det kan være grunn til å anta at den vedtatte reduksjonen i bevilgningen også har rammet brukerne av de ulike tjenestene. På denne bakgrunnen har et flertall i komiteen bedt departementet følge utviklingen innenfor kompetansesentrene nøye og melde tilbake igjen til Stortinget på en egnet måte.

Denne behandlingen har vist at det er bred støtte i komiteen til at tjenestetilbudet til hørselshemmede ikke skal reduseres. For Arbeiderpartiet er det viktig at et godt og tilpasset tilbud sikres. Som kjent er ikke dette en budsjettdebatt, og derfor blir det vanskelig å gå nærmere inn på hvilken type virkemidler både vi og eventuelt Regjeringen vil komme til å sette inn under revidert. Men jeg ønsker å påpeke at den utviklingen vi har sett eksempler på i den siste tiden, ikke har vært ønskelig fra Arbeiderpartiets side.

Jeg vil avslutte med det og vise til den redegjørelsen som saksordføreren hadde i sitt innlegg, og synes ikke det er grunn til å gjenta deler av det.

Arne Sortevik (FrP) [10:18:58]: Innstillingen preges av stor grad av enighet blant partiene, men likevel er det grunn til å komme med noen merknader på veien også fra Fremskrittspartiet.

Sist Stortinget behandlet dette temaet var i forbindelse med Innst. S. nr. 228 for 1997-98, jf. St.meld. nr. 23 for 1997-98. Et av temaene den gangen var en delvis nedbygging av systemet med statlige kompetansesentre, en delvis nedbygging som Fremskrittspartiet da gikk imot. Et annet tema var opprettelsen av 300 nye fagstillinger på fylkesplan i PPT-tjenesten. Man kan ha ulikt syn på i hvilken grad det er gjennomført, og ikke minst ulikt syn på i hvilken grad det er blitt opprettholdt.

Så til dagens innstilling. Det er altså bred enighet. Jeg vil imidlertid spesielt peke på at det i innledningen er vist til at et flertall tidligere har etterlyst en bred gjennomgang av spesialundervisningens plass i norsk skole. Her har komiteen slått seg til ro med å vise til den stortingsmeldingen som under avgivelsen av den innstillingen vi behandler i dag, var forventet å komme, og som i mellomtiden er kommet, nemlig St.meld. nr. 30. Men hvis man blar i St.meld. nr. 30, ser man at det ikke er gitt en gjennomgripende og grundig evaluering og vurdering av

spesialundervisningen. Konklusjonen er blitt slik at man skal opprettholde opplæringslovens krav om rett til spesialundervisning, men den brede gjennomgangen som et flertall har ønsket seg, er på ingen måte kommet i St.meld. nr. 30, som vi nå skal gå løs på og behandle i komiteen.

Jeg vil understreke at kompetansesentrenes rolle er viktig. Som saksordføreren også har nevnt, har det vært et stort engasjement fra foreldre. Det er gledelig, men en del av det engasjementet er dessverre bygd på både usikkerhet og frykt for fremtiden.

I det vesentlige føler vi at organiseringen og strukturen for fremtidig undervisning av de elevene som har en hørselshemming, er rimelig bra ivaretatt. Men det er grunn til å understreke det komiteen også har understreket, nemlig at staten skal være garantist for at tjenesten er bra. Jeg skal komme litt tilbake til det. Det er også grunn til å minne om at det fra komiteen ligger en påminning om at det skal foretas ekstern evaluering av tvillingskolemodellen, og det er grunn til å si noen ord om situasjonen for elever med hørselshemming i videregående skole, spesielt knyttet til Bjørkåsen. Jeg viser til spørsmålet til utdanningsstatsråden i spørretimen om dette temaet for ikke så lenge siden. Igjen har det vært fokusert på at ressursituasjonen er vanskelig, så vanskelig at internat stenges i helgene, og at elever sendes hjem og har meget lang reisetid – sju timers reisetid – til meget stor reisekostnad for elevens bostedskommune. Her er det altså slik at man sparer med den ene hånden, og så er det andre som må betale regningen med den andre hånden. Og her er det snakk om store reisekostnader. Dette er en del av problemene knyttet til ressursknapphet. Først og fremst er det slik at elever og foreldre rammes, med lang reisetid og plagen ved å måtte reise hjem i helgene, men det er også slik at det er et uttrykk for at Bjørkåsen har problemer med å holde på kompetansen sin, fordi det aller meste av ressursene er bundet opp i lønninger. Og har man mindre penger, har man også mindre penger til å ha fagkompetansen ansatt.

I forbindelse med økonomi har et flertall pekt på at det er en bekymringsfull økonomisk situasjon for alle kompetansesentrene, og man har bedt om å få en tilbakemelding til Stortinget på egnet måte. Jeg vil derfor utfordre statsråden med en gang på hvordan hun ser for seg at en slik egnet måte kan være. Flertallet er tydelig på at de vil ha tett oppfølging av situasjonen for kompetansesentrene. Det er viktig, og vi ønsker oss en tilbakemelding. – Det må kunne gis et greit og avklarende svar på hvordan og når.

Så er det slik, som foregående taler var innom, at i budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ble det kuttet i denne sektoren på kap. 243. Det er hovedgrunnen til at kompetansesentrene nå rammes. Det må vi ta med oss, at det er en virkelighet for de partiene som inngår budsjettforlik. Jeg har merket meg at representanter for Arbeiderpartiet, som har vært med på forliket, nå har brukt en del tid på å forklare at de skal satse på å skaffe penger til elever med hørselshemming. Det skjønner jeg godt, for de har vært med på budsjettkutt

som har rammet denne sektoren helt tydelig og på en vond måte.

Fremskrittspartiet har i sine merknader på slutten av innstillingen pekt på at dette bør det gjøres noe med i revidert nasjonalbudsjett for 2004, og det håper vi at flere partier vil være med på.

Lena Jensen (SV) [10:25:31]: St.meld. nr. 14 og Stortingets innstilling er viktig for de partene og de gruppene som er berørt i denne saken. Det har, som veldig mange andre talere har sagt tidligere, vært et enormt engasjement for disse gruppene. Verken fra min eller fra SVs side er det tvil om at det er viktig å få styrket kompetansen og ikke minst få tilrettelagt opplæring for den enkelte elev. Dette er et område som trenger å bli styrket for å oppnå lik rett til utdanning.

Behandlingen av denne meldingen har vært en bred og åpen prosess, der Stortingets komite har kommet fram til en annen beslutning og på mange områder lagt andre prinsipper til grunn enn det Regjeringen la fram for Stortinget i sin melding. Jeg vil takke saksordfører Jan Olav Olsen for et godt og konstruktivt gjennomført arbeid.

Komiteen har lagt til grunn det viktige prinsippet om lik rett til utdanning, og at hørselshemmede skal være sikret et godt opplæringstilbud på alle nivåer i opplæringen. For å følge opp denne innstillingen er det viktig at Regjeringen gjør et grundig oppfølgingsarbeid og ikke minst fjerner kuttene som ble foretatt fra Regjeringens og flertallets side, der regjeringspartiene og Arbeiderpartiet i forrige budsjett i forhold til Statped foretok et kutt på totalt 72 649 000 kr. Hvis dette blir videreført, vil det føre til en forringelse av tilbudet til hørselshemmede – noe som denne innstillingen slår fast ikke skal finne sted.

Stortinget har lagt til grunn prinsippet om at hjemmeskolen/nærskolen skal være basisskole for de aller fleste elevene. Det er et overordnet mål at skolen skal være en inkluderende skole som gir opplæring tilpasset de behov den enkelte elev har. Komiteen mener også at målsettingen med tiltakene må være at det skal være et helhetlig system som skal bidra til å hjelpe og tilrettelegge for hørselshemmede elever. Systemet må være en hjelp og støtte for brukerne i deres hverdag.

Komiteen slår også fast at den lokale skolen skal være den fremste samarbeidsskolen for kompetansesentrene. Systemet må innrettes slik at det hjelper eleven i den lokale skolen og i hverdagen. Skal opplæringens målsetting nås, krever det en kombinasjon av opplæringstilbud på hjemmeskolen og oppfølging, veiledning og kurs for eleven, foreldre, søsken og lærere gjennom kompetansesentrene. For å sikre dette sier også komiteen at kompetansesentrene må sikres best mulig kompetanse innenfor fagfeltet gjennom et bredt tjenestetilbud. Det betyr, slik jeg ser det, ingen kutt i Statped.

I denne innstillingen er barn og elever satt i sentrum. Komiteen legger vekt på foreldrenes/foresattes bedømmelser, legger altså vekt på deres syn. Komiteen sier også at det forutsetter at dagens opplæringstilbud opprettholdes ved grunnskoleavdelingen ved både Skådalen, Møller, Vestlandet og Nedre Gausen.

Stortinget har også i denne innstillingen slått fast at det ønsker å styrke hørselssektoren. Man mener at staten skal ta rollen som garantist for at de hørselshemmede skal være sikret et godt opplæringstilbud. Nok en gang mener jeg at dette betyr at man ikke kan gjennomføre de store kuttene i Statped.

Stortinget har også lagt til grunn et veldig viktig prinsipp, at kompetansesentrene og skolen ikke skal skilles, men samlokaliseres. Samlokalisering er med på å sikre at elever får et helhetlig og sammenhengende tilbud, der både teori og praksis tett bundet sammen er veldig viktig både for å utvikle kompetanse, møtekomme behov og fange opp endringer i elevgruppen. Kompetansesenter med skole inkludert gir muligheter for opplæring både på hel- og deltilbud, en godt tilpasset opplæring, førskoletilbud, botilbud, praksisrettet utviklingsarbeid, foreldreveiledning og støttetilbud til skoler og kommuner. Samlokalisering er med på å sikre at elevene får et helhetlig og sammenhengende tilbud.

Komiteen har trukket fram punktet om tegnspråkundervisning for foresatte og søsken. Som saksordføreren redegjorde for, er dette et veldig godt tilbud for foreldre. Men komiteen har også pekt på at det er viktig at søsken får et mye bedre tilbud. Dette mener jeg er en basis for at elevene skal få den tryggheten som man opplever når de aller nærmeste forstår en.

Det er i dag mangel på tolker. Det går ut over opplæringssituasjonen for hørselshemmede. Behovet for døvetolker er stort. Det er mangel på kvalifiserte tolker både i grunnutdanningen, i videregående opplæring og i høyere utdanning samt ved landets knutepunktskoler. Komiteen ber i denne innstillingen om at Regjeringen tar initiativ til å øke kapasiteten ved utdanningene på universitet og høyskoler. Dette er et meget viktig punkt.

Komiteen går også inn på knutepunktskoler og den evalueringen som har vært gjort av knutepunktskoler. Vi viser til at for de aller fleste fungerer dette tilbudet meget bra, men det er også en del utfordringer som denne evalueringen tar opp, f.eks. at man har behov for økt kompetanse og veiledning i det pedagogiske arbeidet. Ved noen av skolene mangler det også tolker, pedagogisk verktøy og læremateriell eller teknisk utstyr. Komiteen ber Regjeringen følge opp evalueringen, og det er viktig.

Det er enstemmighet i komiteen om nesten hele meldingen, men på et vesentlig punkt skiller SV seg fra flertallet, et punkt som jeg mener er en av basisene i intensjonen i denne innstillingen fra Stortinget. For å kunne gjennomføre de tiltak som et enstemmig storting nå kommer til å gjøre vedtak om, er det viktig å stoppe den nedskjæringen som tidligere har vært vedtatt. I innstillingen sier SV at vi er bekymret over kuttene, og viser til at vi er redde for konsekvensene av dem. Vi er ikke lenger bekymret over kuttet i Statped med totalt 72 649 000 kr i forhold til det salderte budsjettet i 2003. Vi ser nå resultatene av dette kuttet. Vi krever at Regjeringen handler i forhold til det. Vi kan ikke akseptere at Stortinget i dag kommer til å vedta noe som ikke lar seg følge opp i praksis. Statped er det virkemiddelet vi har, for å kunne gjen-

nomføre tiltakene som vi i denne innstillingen sier vi skal gjennomføre.

Denne stortingsmeldingen har en direkte konsekvens for Statpeds virksomhet. Den 9. mars i år fikk de statlige sentrene beskjed i et brev fra Statped om at som en konsekvens av redusert tildeling til Statped for 2004 skal det foreløpig ikke tas inn elever til skolene ved hørselssentrene for 2004–2005. Dette er ikke intensjonen i den innstillingen vi i dag skal vedta, og jeg ber statsråden følge dette opp.

Inger Lise Hansen (KrF) [10:33:21]: Behovene til hørselshemmede er langt fra like. Tunghørte, døve, døvstumme og døvblinde trenger ulik oppfølging.

Utdanningstilbudet må ta utgangspunkt i de ulike behovene som finnes. For Kristelig Folkeparti er det viktig å se enkeltmenneskenes behov. Hørselshemmede er ingen ensartet gruppe. Det må heller ikke utdanningen være. Det er helt grunnleggende at barn, unge og voksne med særskilte behov får tilpasset og tilrettelagt opplæring i sitt lokalmiljø. Å skape en inkluderende skole der flest mulig kan bli sikret en god utdanning, krever mer og bedre tilrettelegging i form av kunnskap og pedagogikk og bedre teknisk utstyr. Det er viktig å framheve og videreutvikle den enkelte elevs egenskaper og kreativitet, uansett hvilket utgangspunkt den enkelte har. Skolen skal bidra til at enkeltmennesket kan føle seg som en viktig bidragsyter i samfunnet.

Kristelig Folkeparti ønsker å styrke det grunnleggende fellesskapet i samfunnet, familien. I en familie er det viktig med god kommunikasjon. God kommunikasjon er en av forutsetningene for å føle seg som en del av dette fellesskapet. Foreldre og søsken til hørselshemmede har behov for opplæring i tegnspråk for å kunne ha en fungerende familie. Det er i familien en har størst behov for å kommunisere med hverandre. I dag får foreldre en god og tilfredsstillende tegnspråkundervisning, som har gitt svært gode resultater. Men barn har også behov for god kontakt med sine søsken. Søsken bør derfor i større grad inkluderes i et opplegg med tegnspråkundervisning, slik at kommunikasjonen søsken imellom kan bli bedre. Komiteen ønsker å videreutvikle og styrke dagens opplegg for søsken. Dette er viktig for å styrke søskensamholdet.

Minoritetsspråklige hørselshemmede har behov for et bedre opplæringstilbud. Det handler om integrering og om å få mulighet til å delta i samfunnet. Opplæring i tegnspråk til minoritetsspråklige elever er ressurskrevende, og det kan ikke forventes at kommunene alene skal ha slik kompetanse. Dersom minoritetsspråklige elever skal få et kvalitativt godt tilbud, må tilbudet knyttes opp til et kompetansesenter med et overordnet ansvar. Komiteen mener at slike tilbud må opprettholdes og styrkes ved kompetansesentrene.

Vestfold har flere ulike utdanningstilbud til hørselshemmede: Sandefjord videregående som knutepunktskole, Nedre Gausen som statlig institusjon og Andebu Kompetanse- og Skolesenter. Foreldrenes valg og ønsker må veie tungt i avgjørelser som handler om opplæringstilbudet til barna deres. Komiteen ønsker at grunnskole-

avdelingen ved Nedre Gausen skal forbli en statlig institusjon, nettopp med begrunnelse i foreldrenes valg. Det samme gjelder for grunnskoleavdelingen ved Skådalen.

Andebu Kompetanse- og Skolesenter har et svært viktig tilbud til hørselshemmede elever som enten er blinde eller har andre funksjonsvansker. Denne gruppen har krav på et tilpasset opplæringstilbud, og det er avgjort at dette tilbudet blir opprettholdt, for å møte ulike behov i utdanningen. Selv om det er snakk om en liten gruppe, er dette tilbudet ufattelig viktig for de personene som det gjelder.

Jeg vil påpeke at de døvblinde må prioriteres i større grad. Komiteen ber Regjeringen om å klargjøre de døvblindes forhold til tilrettelagt og tilpasset opplæring, fordi meldingen ikke har noe grunnlag for å beskrive eller vurdere situasjonen til denne gruppen. Dette er en utfordring som det er viktig å følge opp.

Knutepunktskolene er verdifulle utdanningstilbud til hørselshemmede. Det gir hørselshemmede et bredt faglig tilbud og flere valgmuligheter for den enkelte. Det betyr at flere kan ta en utdanning som de finner interessant. Evalueringen av knutepunktskolene som ble gjennomført av Høgskolen i Sør-Trøndelag, viser at de hørselshemmede elevene ved disse skolene er svært fornøyde. Samtidig peker evalueringen på at det finnes utfordringer for knutepunktskolene. Utdanningstilbudene ved knutepunktskolene må styrkes og videreutvikles. Knutepunktskolene må bli mer inkluderende. Bedre tilrettelegging, økt kompetanse og veiledning i det pedagogiske arbeidet vil kunne bidra til dette. Det er en del utfordringer knyttet til knutepunktskolene, som behov for flere tolker, mer pedagogisk verktøy og bedre teknisk utstyr og læremateriell. Disse utfordringene er det viktig at Regjeringen følger opp. En utviding av knutepunktfunksjonen ved Sandefjord videregående til også å gjelde tunghørte elever vil være positivt dersom dette sikrer tunghørte et best mulig utdanningstilbud.

Det er et overordnet mål å skape en god og inkluderende skole som gir alle mulighet til å fullføre en utdanning. Innstillingen om opplæringstilbud for hørselshemmede sikrer hørselshemmede en fortsatt god opplæring. Den gir en god retning for veien videre. Utdanningstilbudet for hørselshemmede må videreutvikles og styrkes i framtiden.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [10:38:04]: Som foregående talere har sagt, er det stor enighet om hvordan opplæringstilbudet til hørselshemmede og døve bør organiseres. Det er enighet om at staten skal være garantist for at en får et godt tilbud. Saksordføreren har gjort et godt arbeid i komiteen, og vi takker ham for det. Det er ingen grunn for meg til å gjenta alt det vi er enige om.

Det er skapt mye uro rundt opplæringstilbudet for hørselshemmede og døve. Det skyldes ikke innstillingen som Stortinget debatterer i dag, men utviklingen av kompetansesentrene. Kompetansesentrene har en sentral plass i opplæringstilbudet for hørselshemmede og døve. Det er seks kompetansesentre for disse gruppene. Elevene har gjennom opplæringsloven lovfestet rett til opplæ-

ring i og på tegnspråk, og kompetansesentrene bistår kommunene med både råd og veiledning.

Komiteen slår fast at tunghørte skal ha rett og mulighet til å få opplæring med utgangspunkt i talespråklig pedagogikk, dersom de ønsker det. Elever i videregående skal etter opplæringsloven gis anledning til å velge opplæring i tegnspråklig miljø eller opplæring ved bruk av tolk i vanlig videregående skole. Komiteen er tydelig på at dersom opplæringens målsetting skal nås, krever det en kombinasjon av opplæringstilbud på hjemmeskole og oppfølging, veiledning og kurs for eleven, foreldre, søsken og lærer gjennom kompetansesentrene. For å sikre dette mener komiteen at kompetansesentrene må sikres best mulig kompetanse innen fagfeltet, gjennom et bredt tjenestetilbud.

Her er vi faktisk ved sakens kjerne. 30 lærere og funksjonærer med kompetanse på tegnspråk blir oppsagt på Vestlandet. 16 av stillingene skal fjernes ved Bjørkåsen videregående skole, og bakgrunnen er de kuttene som regjeringspartiene og Arbeiderpartiet gjorde i budsjettavtalen. I tillegg til Bjørkåsen er også Hunstad skole i Bergen rammet av skjebnesvangre kutt. De som har lokal opplæring rundt omkring i kommunene, rammes også. Midlene til Vestlandet kompetansesenter er fra 2002 til 2004 redusert med vel 20 mill. kr, og foreldre og elever er frustrerte.

Kompetansesentrene med tilhørende skoler er av uvurderlig betydning for hørselshemmedes opplæringsmuligheter. Lang erfaring og høy kompetanse er nøkkelord. Kompetansesentrene har en nøkkelrolle når det gjelder tilrettelegging for den enkeltes behov, enten det er internt på skolen eller i samarbeid med den lokale hjemmeskolen. Det er nettopp på grunn av kompetansesentrenes bistand og samvirke at det er mulig å gå på hjemmeskolen.

Jeg har jo hørt her at representanter fra Arbeiderpartiet og regjeringspartiene sier at en skal følge utviklingen, og en ber Regjeringen følge utviklingen nøye. Men det har altså skjedd et kutt til kompetansesentrene på over 60 mill. kr. Hvis noen foretar et slikt kutt uten at de tror at det får konsekvenser for tjenestetilbudet, har en ikke mye forstand på hva 60 mill. kr betyr i en slik sammenheng.

Jeg har lyst til å henvise til det som har stått i Bergens Tidende om denne saken, der KrFU går hardt ut mot Regjeringen:

«Kuttet, som kom som et resultat av budsjettforliket mellom regjeringen og Arbeiderpartiet, er et sjokkerende angrep på en gruppe som allerede er utsatt.»

Videre:

«For oss er ikke dette et spørsmål om økonomi, men om verdighet.»

Jeg er enig med KrFU i denne sammenhengen. Det handler faktisk om verdighet. Det er i utgangspunktet smålig å ramme en gruppe som strever med opplæringstilbudet på mange områder. Hvis en virkelig mener at staten skal være en garantist for opplæringstilbudet for hørselshemmede og døve, må jammen staten, dvs. Stortinget, ta konsekvensene av det og sørge for å rette opp

dette kuttet i revidert nasjonalbudsjett. Hvis ikke blir setningen om at staten skal være en garantist, bare en floskel, og floskler kan vi greie oss foruten i Stortingets sal.

Statsråd Kristin Clemet [10:43:53]: Denne stortingsmeldingen dreier seg om opplæringstilbudet til hørselshemmede, fra barnehage til videregående opplæring. Hørselshemmede har naturligvis nøyaktig samme rett til et godt og likeverdig opplæringstilbud som alle andre, men er i varierende grad avhengige av spesiell opplæring. Det er kommuner og fylkeskommuner som har ansvaret, men de får bistand fra Statlig spesialpedagogisk støttesystem.

De senere år har det skjedd store endringer i tilbudene til hørselshemmede, noe som på mange måter er bakgrunnen for denne meldingen. Vi har fått en rett til opplæring i og på tegnspråk. Det har skjedd en stor kompetanseutvikling i tegnspråk for lærere. Stadig mer av ansvaret tas og kan tas av kommuner og fylker, foreldre og søsken får tilbud om opplæring i tegnspråk, og stadig flere barn får cochlea-implantat. Det endrer utviklingspotensialet både for tale og for hørsel. Statped må kunne tilpasse seg skiftende opplæringsbehov og elevers og foreldres ønsker. Proposisjonen omhandler en del forslag til gradvis tilpasning til de endrede behov, til utfordringer og nye utviklingstrekk.

Jeg oppfatter det slik at det er bred enighet mellom Regjeringen og Stortinget om alle vesentlige prinsipper, og også om de fleste enkeltforslag. På noen punkter har imidlertid Stortinget, eller en samlet komitee, ønsket, slik jeg ser det, å ile noe mer forsiktig frem enn Regjeringen har lagt til grunn, samtidig som komiteen i likhet med Regjeringen understreker behovet for fleksibilitet og gradvis tilpasning til skiftende forhold, f.eks. slik at man ikke havner i den situasjon at elevtallet et enkelt sted blir så lavt at man ikke lenger kan gi et godt tilbud.

De forholdene komiteen har tatt opp, og som avviker noe fra Regjeringens forslag, dreier seg særlig om spørsmål om samlokalisering av skole og kompetansesenter og opprettholdelse av grunnskolen ved Skådalen, av hensyn til foreldrenes ønsker. Jeg vil med basis i dette søke å legge til rette for at foreldre og elever gis valgfrihet, ved at de kan søke plass ved Vetland samtidig som deres botilbud ved Skådalen opprettholdes. Jeg vil naturligvis også følge opp den oppfordringen komiteen har kommet med når det gjelder en eksternt evaluering av tvilling-skolemodellen.

Komiteen tar også opp voksne og minoritetsspråklige hørselshemmede, og uttaler her at Skådalen skal ha ansvaret. Jeg regner med at komiteen er enig med meg i at Statped likevel må kunne samarbeide med mange kompetansemiljøer når det gjelder voksne og minoritetsspråklige, herunder f.eks. Karlsrud voksenopplærings-senter, VOKS og det nye nasjonale senteret for minoritetsspråklige, som blir lokalisert til Høgskolen i Oslo.

Så kommentarer til et par av de tingene som er kommet frem i debatten. Det ble sagt av representanten Sortevik at man hadde ventet en bred gjennomgang av spesialundervisningen i den meldingen som nå er lagt frem,

«Kultur for læring», og det ble hevdet at det ikke er noen bred gjennomgang der. Etter min oppfatning er det en gjennomgående tråd i hele meldingen hvordan vi skal få til bedre tilpasset opplæring. Det er et eget kapittel om spesialundervisning og en nasjonal satsing på tilpasset opplæring. Men det er klart at hvis man virkelig vil fordype seg, må man også gå løs på litteraturlisten bak, for det vil fremkomme av kapitlet om spesialundervisning at departementet har gått gjennom hele forskningsfeltet når det gjelder spesialundervisning. Så hvis man virkelig ønsker å fordype seg i det, utover den kortversjonen vi gir når vi gjengir dette på 120 sider i meldingen, må man gå løs på litteraturlisten. Det er man hjertelig velkommen til.

Når det gjelder økonomi, som har vært nevnt av flere representanter her i dag, må jeg understreke at vi naturligvis har god kontakt med Statped og blir holdt løpende orientert. Det skjer en nedbemanning og innsparing, men dette er i all hovedsak knyttet til endringer i elevtallet. For å ta et eksempel: Bjørkåsen har på få år fått en reduksjon i sitt elevtall fra over 60 til ca. 20 søkere nå. Hoveddelen av innsparingen tas gjennom effektiviseringstiltak, og jeg vil legge til at hvis vi ser noen år tilbake i tid, har man, parallelt med at vi har fått kommunale forsterkede skoler og knutepunktskoler, likevel ikke hatt noen nedgang i budsjettene til Statped. Statped har på mange måter vært skjermet, og innenfor Statped har hørselssektoren vært mest skjermet. Derfor mener vi at det er grunnlag for å si at utviklingen er forsvarlig, men jeg vil følge den nøye, naturligvis.

Når det gjelder spørsmålet om når Stortinget kan få tilbakemelding i forhold til budsjettene, synes jeg de naturlige stedene er i forbindelse med budsjettfremleggene til Regjeringen. Det gjelder de årlige budsjetter, men vi har jo også noe som heter revidert nasjonalbudsjett, som nettopp er en revisjon av de årlige budsjetter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karita Bekkemellem Orheim (A) [10:49:00]: Jeg regner ikke med at statsråden verken kan eller vil si noe om hvorvidt det vil ligge penger til driftsutgifter for kompetansesentrene i revidert nasjonalbudsjett. Men det er jo ingen tvil om at det har kommet sterke reaksjoner på det kuttet som begge våre partier var med på å innføre. Og i forhold til det Stortinget i dag vedtar, som representanten Skjælaaen også meget kraftfullt var inne på i sitt innlegg, tror jeg nok at vi må være ærlige, også de partiene som har inngått et forlik, og kunne gi uttrykk for det om det er behov for en viss oppjustering av dette feltet i nærmeste framtid. Selv om en følger denne situasjonen svært nøye og tar et ansvar for å gi en god tilbakemelding til Stortinget på dette, blir vel situasjonen slik at en er nødt til å diskutere økonomi når en snakker om nettopp dette feltet. Så jeg lurer på om statsråden – på en litt elegant måte, uten at hun knytter seg for mye opp til revidert nasjonalbudsjett – har muligheten til å gi Stortinget et kjærkomment signal.

Statsråd Kristin Clemet [10:50:16]: Vi vil alltid melde tilbake, og den politikken som er vedtatt av Stortinget, skal følges opp også økonomisk. Vi følger utviklingen, og vi vil melde tilbake på ulike områder i de årlige budsjetter, også i revidert nasjonalbudsjett om det er naturlig. Men jeg må understreke at vårt inntrykk til nå har vært at dette kuttet stort sett kan tas gjennom effektiviseringstiltak, og at den endring man ser i bemanning, bl.a., i all hovedsak har sammenheng med endringer i elevtall. La meg ta et eksempel, siden Vestlandet Kompetansesenter ble nevnt: Hunstad skole hadde for bare tre–fire år siden 53 elever, og er nå nede i 30–35 elever. Bjørkåsen hadde for få år siden 62 elever, og er nå nede i 20 elever, hvorav ni søker plass på internatet. Den bemanningen det nå er planlagt skal være fra 1. januar 2005 ved Vestlandet Kompetansesenter, er vel 107 årsverk, og det er en reduksjon på ca. 32 årsverk. Det må ses i sammenheng med at man ikke har tatt ut effektiviseringsgevinsten, for å bruke et slikt uttrykk, av denne gradvise nedgangen i elevtallet tidligere, men den tas ut nå. Da mener jeg at det er forsvarlig. Men jeg kan bekrefte at jeg selvfølgelig følger utviklingen nøye, og skal gjøre det, og skal rapportere tilbake til Stortinget ved de anledninger som foreligger for det.

Rolf Reikvam (SV) [10:51:44] (komiteens leder):

Jeg var litt overrasket over statsrådens formulering i forhold til Stortingets innstilling, at forskjellen går i retning av at Stortinget vil ile forsiktig fram, mens noen andre åpenbart vil løpe veldig fort fram. Vi er grunnleggende uenig med Regjeringen når det gjelder kompetansesentrene. De skal ha et skoletilbud og et internattilbud. Der er vi grunnleggende uenig i det som er lagt fram. Dette har ikke noe med å ile eller å løpe å gjøre. Vi sier at dette skal opprettholdes, og det skal være et tilbud til foreldrene, at en skal få et skoletilbud også ved kompetansesentrene. Det må være klinkende klart, og ikke noen tvil om, og det kan ikke gjøres endringer i dette uten at Stortinget eventuelt vedtar å gjøre disse endringene. Men mitt spørsmål til statsråden er: I og med at Stortinget sier dette nå, at det skal være et utdanningstilbud, et skoletilbud ved kompetansesentrene, og det har gått ut melding om at det ikke vil bli foretatt opptak til høsten til disse sentrene, vil statsråden korrigere dette ganske kjapt, slik at de barna som nå søker til kompetansesentrene, er klar over at dette tilbudet blir opprettholdt til høsten, og at det vil bli foretatt inntak ved Skådalen kompetansesenter og de andre skolene på ordinær måte, som i tidligere år?

Statsråd Kristin Clemet [10:52:55]: Etter min mening sa jeg ikke noe så veldig oppsiktsvekkende. Jeg oppfatter det slik at man vil ile noe forsiktigere fram.

Jeg tar selvfølgelig til etterretning at man vil opprettholde skoletilbudene og det man uttrykker om det, bl.a. når det gjelder Skådalen kompetansesenter og generelt når det gjelder skole- og kompetansesentrene, men jeg går ut fra som en selvfølge at det komiteen mener når man også uttrykker ønsker om fleksibilitet og tilpasning av tilbudet, er vel ikke at man dersom man en dag er i en

situasjon der foreldre og elever ikke ønsker et slikt tilbud, eller alle er overbevist om at tilbudet da blir dårlig eller ikke godt nok, skal opprettholde det for enhver pris. Jeg nevnte i mitt innlegg at jeg ville søke å legge til rette for valgfrihet for foreldre og elever, ved at man selvfølgelig opprettholder grunnskolen ved Skådalen kompetansesenter, men at det også kanskje kan bli mulig å søke plass ved Vetland skole, dersom man ønsker det, samtidig som man opprettholder sitt botilbud ved Skådalen kompetansesenter.

Hvis man er opptatt av foreldres og elevers ønsker, må vel det være en hensiktsmessig måte å løse dette på, også ut fra hva Stortinget har ønsket. Jeg vil selvfølgelig følge opp Stortingets ønsker.

Arne Sortevik (FrP) [10:54:12]: To ting – det ene gjelder St.meld. nr. 30, Kultur for læring. Jeg siterer fra flertallets budsjettinnstilling for budsjettet for 2003, der man ønsker

«en bred gjennomgang av spesialundervisningens plass i norsk skole».

Når statsråden henviser til vedlegg og litteraturliste, er ikke det bare arrogant, men det er også et dårlig svar.

Så til statens rolle som garantist. Her er komiteen enstemmig og veldig tydelig. Staten skal ha rolle som garantist for at de hørselshemmede skal være sikret et godt opplæringstilbud. Under punktet økonomi er også komiteen tydelig i sin fremvisning av bekymringer, med noe avvik mellom flertall og mindretall i forhold til hvor langt man vil gå. Men bekymringen er tydelig fremvist. Det er den også fra foreldre. Med utgangspunkt i at staten skal være garantist, og at man fra komiteens flertall også ber om en tilbakemelding, går vi ut fra at det følges opp på en seriøs måte, når det nå trues med kutt i tilbudet.

Statsråd Kristin Clemet [10:55:33]: Vi har skrevet en melding på ca. 120 sider. Den kunne naturligvis ha vært på 300 sider eller 500 sider eller 600 sider. Men å si at det er arrogant, og henviser til at vi har brukt ett kapittel på dette temaet spesielt, og at det er en gjennomgangsmelodi i hele meldingen, synes jeg er veldig spesielt. Det å henviser til en litteraturliste synes jeg ikke er arrogant, hvis man vil fordype seg i det faglige grunnlagsmaterialet for det som tross alt er en ganske komprimert fremstilling i en melding. Det er vel ikke så veldig uvanlig.

At staten er garantist, har jeg merket meg. Jeg oppfatter det vel egentlig slik at staten på mange måter er en garantist for alle elever i Norge, for at de skal få et opplæringstilbud i henhold til lov og forskrifter. Slik bør det også være når det dreier seg om hørselshemmede.

Jeg har merket meg komiteens og Stortingets bekymringer når det gjelder økonomi. Jeg mener at jeg har svart på det. Vi følger utviklingen. Jeg er ikke like bekymret, fordi jeg mener å vite at mye av dette tas ved effektiviseringstiltak og skyldes naturlig endring i elevtallet. Men vi melder tilbake i de dokumentene hvor vi vanligvis gjør det.

Rune J. Skjælaaen (Sp) [10:56:43]: Det er rett at det er færre elever ved Hunstad skole, og det er rett at det er færre elever ved Bjørkåsen videregående skole, men det er fordi noen elevene da velger å gå på en annen skole, eventuelt hjemmeskole. Det er jo nettopp i denne sammenhengen at kompetansesentrene er utrolig viktige. Det er derfor jeg vil utfordre statsråden. Mener statsråden at det er forsvarlig å kutte 32 årsverk, når det totale antallet elever og familier som trenger støtte, råd og hjelp fra kompetansesentrene, for så vidt er uendret? Det er rett at det er færre ved Hunstad skole, færre ved Bjørkåsen videregående skole, men det totale antallet elever som trenger spesialpedagogisk hjelp, er jo ikke mindre innenfor denne gruppen. Men de går på hjemmeskole, og kompetansesentrene er utrolig viktige i denne sammenhengen.

Statsråd Kristin Clemet [10:57:49]: Jeg har ikke detaljkunnskap om hver enkelt ansatt innenfor dette feltet, men det man må se for seg har skjedd de senere år, med den ganske kraftige utviklingen som har vært i retning av veldig konsentrerte tilbud, til at kommuner og fylkeskommuner tar større ansvar gjennom forsterkede kommunale tilbud og gjennom knutepunktskoler når en er på videregående, er naturligvis også at den samlede kompetansen i Norge, som vi vet har økt, hvis man ser dette over noen år, vil spre seg utover landet, slik at de som har denne spesielle kompetansen, vil være knyttet til andre og mer spredte tilbud enn det var før, da elevene ikke var spredt på samme måte.

Det er en veldig vekst i antallet elever ved forsterkede kommunale tilbud, og det har vært en reduksjon i de mer sentrale tilbudene. Det vil gjøre at det også finnes mer kompetanse desentralt.

Rolf Reikvam (SV) [10:58:50]: Jeg er nødt til å be om ordet en gang til, for jeg er litt usikker på om statsråden helt svarte på mitt spørsmål. Det er litt viktig å få det avklart. Det går på opptaket til skolene til høsten, siden Stortinget nå vedtar at skoletilbudet skal opprettholdes ved kompetansesentrene.

Så har det gått ut en melding fra Statped – og jeg går ut fra at det er på basis av stortingsmeldingen – om at en skal forskuttere det som ligger i meldingen. Det har gått ut melding om at det ikke vil bli tatt opp elever til høsten ved de statlige spesialskolene. Nå vedtar Stortinget at de skal fortsette, de skal opprettholdes, og da er det veldig viktig at de foreldre og unge som har søkt disse skolene, har trygghet for at opptaket vil gå som planlagt. Jeg undres om statsråden kan bekrefte det, i og med at Stortinget nå har sagt at dette skal opprettholdes og være et tilbud blant mange. Det er ikke en plikt å gå der, langt derifra. De kan velge hva de vil, men det skal være et tilbud, og det skal være et reelt tilbud. Det er viktig at statsråden bekrefter det.

Statsråd Kristin Clemet [11:00:16]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke er helt kjent med akkurat hvorledes meldinger har gått ut, og når, men jeg kan bekrefte at

Stortingets vilje skal følges opp. Hvorledes det praktisk skjer, ber jeg om forståelse for at Statped kan ta seg av.

Jeg er altså ikke kjent med akkurat når det er gått ut meldinger, og på hvilken måte, men jeg er sikker på at de vet hvordan de skal greie å følge opp Stortingets vilje.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Berit Brørby (A) [11:00:57]: Det er et veldig godt og bra arbeid som er gjort i komiteen, og dette er en veldig god dag for de hørselshemmede.

Jeg har nylig møtt Hørselshemmedes Landsforbunds avdeling i Oppland, som fullroste innholdet i innstillingen. Derfor har jeg bare noen merknader og noen utfordringer til statsråden. Men først vil jeg spesielt rose komiteen for omtalen av Briskeby skole. At den opprettholdes, er jeg veldig glad for.

Utfordring nr. 1 til statsråden er: Gjennom sektorstyret for hørsel ble brukerne av de ulike opplæringstilbudene hørt. Sektorstyret er nå nedlagt, og et annet organ, eventuelt direktorat, skal håndtere brukervedvirkningen og innflytelsen. Men dette er ennå ikke på plass. Brukerne føler at de pr. i dag ikke har noen å forholde seg til for å ha en reell påvirkningsmulighet framover. Dette ber jeg statsråden merke seg og sjekke nærmere, slik at brukerne har et sted, en etat eller et organ de kan kommunisere med om ulike opplæringstilbud og om innholdet. Hvis dette bare skyldes mangel på penger, må det ses nærmere på i forbindelse med revidert budsjett og høstens budsjett. Men dialogen må ikke bli borte på grunn av mangel på penger.

Det andre som jeg vil utfordre statsråden på, er: Flere og flere mennesker får plager med tinnitus, altså øresus. Det er ca. 600 000 mennesker i dag som har det. Flere og flere unge mennesker blir rammet, mange så hardt at de blir arbeidsuføre, og mange, mange flere blir hørselshemmede. At så mange blir rammet, har sammenheng med støyforurensningen vi blir utsatt for hver dag. Særlig høy musikk, som ekstremt høy musikk på diskotek og konserter osv., er en av årsakene. Jeg tror ikke det er lett, og kanskje ikke lurt heller, å forsøke å regulere dette. Men ser statsråden behov for å få til bedre forebyggende arbeid og opplysningsarbeid om hva støy kan gjøre med folks livskvalitet?

Selv om dette kanskje hører mer inn under både helseministerens og miljøvernministerens ansvarsområde, vil jeg likevel utfordre statsråd Clemet på hva Regjeringen har tenkt å foreta seg på den forebyggende siden.

Arne Sortevik (FrP) [11:03:41]: En kort «hale» til statsråden når hun gjentatte ganger, også i et svar tidligere på spørsmål knyttet til dette i spørretimen, spesielt viser til antallet elever: Her er det nettopp slik at man ikke kan likestille elevene. Her er det snakk om store ulikheter blant hørselshemmede elever, noe som gjør at det ikke uten videre er enkelt å stille opp en tabell og si at i år har vi så mange elever, og tidligere hadde vi så mange. Her kreves det stor grad av individuell behandling.

Nettopp ved kompetansesentrene er det bygd opp kompetanse over lang tid. Den er lett å bli kvitt. Det tar lengre tid å bygge den opp igjen. Det hører også med i dette bildet.

R a n v e i g F r ø i l a n d hadde her teke over presidentplassen.

Jan Olav Olsen (H) [11:04:50]: Det var et par punkt i debatten som det er behov for å kommentere noe.

Det første går på økonomi, som er blitt relativt sentralt. Jeg vil gjerne understreke at den bekymring som også flertallet gir uttrykk for i innstillingen når det gjelder økonomi innenfor kap. 243, er reell. Jeg vil for så vidt bare følge opp det statsråden selv sa, at det er viktig å følge denne utviklingen nøye. Det er klart det er mange aspekter ved dette, og mye kan sikkert tas ut i forhold til effektivisering. Men de tilbakemeldinger som bl.a. jeg har fått ganske mange av, gjør meg urolig, og jeg vil be om at statsråden tar disse meldingene som nå er kommet fra et bredt spekter i Stortinget, på alvor.

Det gjelder også punktet om opptak til kompetansesenterskolene, som har skapt uro blant foreldre. Hvis det er slik at den meldingen som gikk ut fra Statped i begynnelsen av mars, kom på bakgrunn av den meldingen som vi nå behandler – og der resultatet er blitt noe annerledes – ber jeg om at det må settes i verk tiltak slik at skolene kan ta opp elever, som Stortinget nå legger opp til.

Så til brukermedvirkning: Brukerne var tungt inne i forhold til sektorstyret for hørsel. Nå er dette lagt ned og fjernet. Det er veldig viktig at denne brukermedvirkningen blir ivarettatt på en god måte. Jeg tror det er veldig viktig at det innenfor dette området er god dialog og god kontakt mellom Statped, institusjonene og brukerne. Det har vist seg å være svært positivt. Det har fungert bra. Brukerne er gode medspillere. Ikke minst viser det som har skjedd i prosessen i komiteen i forbindelse med denne innstillingen, at en ikke bare bør høre på brukerne, men at de er vel verdt å høre på. Så det regner jeg med vil bli fulgt opp og videreført.

Så en liten kommentar til opplæring av søsken. Komiteen sier at det er viktig at det er veiledning og opplæring av foreldre, søsken, lærere på hjemmeskolen og andre som kommer i kontakt med elevene. Foreldreopplæringen i tegnspråk fungerer utrolig bra, og som jeg sa, er Norge faktisk pioner i verdensammenheng på dette området. Når det gjelder søskenopplæring, fungerer ikke den like bra. Det er ikke nok bare å videreutvikle den opplæringen av søsken vi har nå. Den må også forbedres og forsterkes i stor grad, slik at også søsken kan få det redskapet som må til for å få en god kommunikasjon med sine hørselshemmede søstre og brødre.

Rolf Reikvam (SV) [11:08:01]: Først vil jeg si takk til statsråden for svaret. Jeg føler meg rimelig trygg på at denne saken kommer til å bli behandlet på en god måte, slik at de foreldre og de barna som har søkt om opptak til høsten ved en av skolene ved kompetansesentrene, vil bli

tatt inn, hvis de ønsker og foretrekker det tilbudet framfor det andre tilbudet. Så det føler jeg meg beroliget i forhold til.

Så er jeg enig med Jan Olav Olsen når han uttrykker bekymring for økonomien. Det er jo en økonomisk situasjon han selv har vært med på å sette kompetansesentrene i, men jeg synes det er grunn til å uttrykke bekymring, og at statsråden bør være obs på dette. Å hente ut store effektiviseringsgevinster – det blir jo ofte et slagord – tror jeg er vanskelig innenfor denne sektoren, spesielt etter at vi nå har sagt at innenfor hørselssektoren skal skoletilbudet opprettholdes. Det betyr at det man eventuelt ønsker og håper å ta ut i forhold til effektivisering, kan en ikke hente ut, fordi Stortinget har sagt at tilbudet skal opprettholdes. Derfor tror jeg at det kan bli vanskelig.

Vi har flere typer kompetansesentre. Vi har sentre som arbeider i forhold til sammensatte lærevansker osv. – når det gjelder hørselssektoren, har vi valgt en annen struktur og annen organisering enn for resten av kompetansesentrene, det er det viktig å ha med seg. Vi har her valgt en struktur der kompetansesentrene, i tillegg til å være en ressurs ut mot de kommunale skolene, skal ha dette utdanningstilbudet. Nettopp fordi denne gruppen er spesiell, er det viktig at disse sentrene fortsatt har dette utdanningstilbudet, i motsetning til andre kompetansesentre, som hovedsakelig skal jobbe systemorientert mot skolene, altså i liten grad være opptatt av enkelteleven – nå snakker jeg ikke om hørselssektoren. De skal først og fremst jobbe i forhold til systemet – legge til rette slik at elevene kan funke på den lokale skolen. Men når det gjelder denne sektoren, sier vi at den er så spesiell at her trenger vi ulike tilbud, og staten må også gå inn og ta et ansvar. Derfor er vi veldig klare og sterke på at utdanningstilbudet skal opprettholdes.

Vi ser at det er nære bånd mellom kompetansesentrenes kompetanse og sentrenes utdanningstilbud. Vi sier ikke at alle skal gå der, men vi sier at det skal være et alternativ for de foreldre og barn som synes at dette er et bedre alternativ enn det å gå på hjemmeskolen, som vi primært ønsker. Vi ønsker at de fleste skal gå på hjemmeskolen. Kompetansesentrene skal jobbe systemrettet mot hjemmeskolen, slik at barna kan funke best mulig der, men der det ikke går, der hvor foreldre og barn tror at de vil få et bedre utdanningstilbud ved et kompetansesenter, sier vi at der skal tilbudet opprettholdes. Det er det viktig å understreke sterkt.

Statsråd Kristin Clemet [11:11:20]: Jeg var litt i tvil om jeg nå skulle be om ordet. Normalt er det jo høflig å besvare et spørsmål, men sannheten er at jeg ikke vet svaret på det gjenstående spørsmålet jeg har fått. Jeg har merket meg et par spørsmål. Det ene gjelder hensynet til brukerne. Jeg vil bare minne om at etableringen av Utdanningsdirektoratet – det skal etableres 15. juni – er en meget god prosess vis-à-vis Statped, men jeg har også forstått det slik at det er en god prosess vis-à-vis brukerne og den organisering man skal ha med hensyn til dialogen og samhandlingen med brukerne. Så med den infor-

masjonen jeg har, føler jeg at hele den prosessen er i trygge hender.

Men det spørsmålet jeg ikke kan besvare, og som jeg må få lov til å komme tilbake til, er hva Regjeringen gjør når det gjelder opplysningsarbeid og forebyggende arbeid med tanke på støy og støyforurensning, og de problemene det kan føre til, bl.a. permanent øresus, som vi vet er et økende problem. Dette må jeg få bringe videre til statsråder som står dette problemet nærmere enn det jeg gjør, slik at man gir tilbakemeldinger på annen egnet måte.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 1.

(Votering, sjå side 2546)

S a k n r . 2

Innstilling frå sosialkomiteen om betre kvalitet i dei kommunale pleie- og omsorgstjenestene og om forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å tillegge Helsedirektoratet godkjenningmyndighet for bemanningsplanene ved sykehjem og i hjemmesykepleien, slik at behandlings- og pleietrengende syke eldre sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted (Innst. S. nr. 163 (2003-2004), jf. St.meld. nr. 45 (2002-2003) og Dokument nr. 8:29 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske frå sosialkomiteen vil presidenten føreslå at debatten vert avgrensa til 1 time og 15 minutt, og at taletida vert fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 15 minutt, Høgre 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Sosialistisk Venstreparti 10 minutt, Kristeleg Folkeparti 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Venstre 5 minutt og Kystpartiet 5 minutt.

Vidare vil presidenten føreslå at det vert gjeve høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av Regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vert det føreslått at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Dette vert sett på som vedteke.

Britt Hildeng (A) [11:14:04] (ordfører for saken):

Gjennom handlingsplanen ble det gjort et vesentlig løft for eldreomsorgen. For 32 milliarder kr, som handlingsplanen utløste, har en fått 12 000 nye årsverk og 39 400 nye sykehjems plasser og omsorgsboliger. Innen 2005 regner man med å dekke 96 pst. av behovet for enebolig.

I forbindelse med sluttbehandlingen av handlingsplanen ble det fra komiteens side lagt vekt på at vi langt på vei hadde fått et godt rammeverk, men at vi ikke var ferdige med hensyn til å utvikle en god eldreomsorg. Man hadde behov for en innholdsreform, en kvalitetsreform, som denne meldingen legger opp til.

I meldingen gjøres det opp status etter handlingsplanen, og man oppsummerer på grunnlag av undersøkelser at kvaliteten er gjennomgående god, men at det ofte er svikt i grunnleggende rutiner, i saksbehandling, psykososiale forhold, medisinsk diagnostisering og oppfølging. En mangler også systematisk kunnskap om kvalitetsutvikling i pleie- og omsorgssektoren.

Utfordringene blir beskrevet som å sikre den enkeltes rettigheter, gjøre det mulig å klage på enkeltvedtak, styrke lederfunksjonene, bygge kompetanse og bedre regelverk og betalingsordninger, som må samordnes og forenkles. Dette er synspunkter komiteen langt på vei deler, men gir i sin innstilling en del presiseringer av i hvilken retning en bør gå.

Komiteen er enig i at det skal være et stort forbedringspotensial i organiseringen av pleie- og omsorgssektoren, i betydningen å utveksle erfaringer med hensyn til å utvikle den beste praksis. Komiteen støtter derfor det arbeidet og de avtalene Sosialdepartementet har inngått med KS, bl.a. for nettverksbygging og utvikling av brukerundersøkelser og informasjonsutvikling bl.a. gjennom webportalen til dette formål. Men komiteen legger samtidig vekt på at det i tillegg til de subjektive brukerundersøkelsene er behov for å utvikle objektive kvalitetsmål basert på fagkunnskap og brukererfaring.

Komiteen viser også til at den kommunale helse- og omsorgstjenesten har fått nye utfordringer som en konsekvens av omlegging av spesialisthelsetjenesten. Mange av dagens sykehjemsbeboere var tidligere langtidspasienter ved geriatriske og indremedisinske avdelinger ved sykehusene. Grenseoppgangen og ny funksjonsdeling mellom første- og annenlinjetjenesten er ikke tilstrekkelig utviklet. Det arbeidet Regjeringen har satt i gang for å vurdere samhandlingen mellom første- og annenlinjetjenesten, blir derfor viktig. Det som imidlertid kan konstateres, er at legedekningen, særlig ved sykehjemmene, ikke er tilstrekkelig.

Når det gjelder bemanningsnormer generelt, er det et flertall i komiteen som er tvilende til at bemanningsnormer som sådanne vil løse problemene, og at ny praksis ved tildeling av tjenester gjennom enkeltvedtak også i sykehjemmene vil kunne være vel så effektive virkemidler for å tildele nødvendige ressurser.

Et mindretall mener imidlertid at en bør innføre en generell minimumsnorm, mens et annet mindretall, Arbeiderpartiet og SV, tar konsekvensen av utviklingen når det gjelder den medisinske situasjonen, og mener at en bør ha en utredning om innføring av en norm for legedekning ved sykehjemmene. Det er vanskelig å forstå at det mindretallet som går inn for en generell bemanningsnorm, ikke støtter dette forslaget, som i hvert fall ville være et skritt på vei i forhold til det som er deres primærønsker.

Komiteen peker på at det er behov for gjennomgang av regelverket innen pleie- og omsorgstjenesten med tanke på at den enkelte brukers rettigheter tydeliggjøres, og for samtidig å sikre at kommunene kan organisere tjenestene ut fra lokale forhold. Komiteen støtter derfor forslaget om at det skal fattes enkeltvedtak om innholdet i tje-

nesten ved tildeling av plass i sykehjem, men understreker samtidig at dette skal komme i tillegg til enkeltvedtak om tildeling av plass i institusjoner, ikke som en erstatning for dette.

Når det gjelder kvalitetsforskriften, er det et flertall i komiteen, alle unntatt regjeringspartiene, som ber om en vurdering av om denne i tilstrekkelig grad er et virkemiddel for å sikre brukernes grunnleggende rettigheter, og om det er behov for en klargjøring og styrking av rettighetene innenfor de områdene som denne forskriften regulerer.

For å heve kvaliteten er det også nødvendig å heve kompetansen. Et flertall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet, peker på den manglende oppbygging av geriatrisk kompetanse og geriatriske tilbud innen spesialisthelsetjenesten. Det er beklemmende å måtte erkjenne at Norge ligger på bunnen i så henseende. Flertallet i komiteen mener derfor at et virkemiddel for å bedre situasjonen vil være å gjøre geriatri til en hovedspesialitet innen medisinen.

I stor utstrekning er det samstemmighet i komiteens vurderinger både av behovene og av hva som skal gjøres for å bedre kvaliteten innen eldreomsorgen. På ett område er det imidlertid en prinsipiell uenighet. Flertallet, regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, ønsker i likhet med Regjeringen å legge til rette for videre konkurranseutsetting av de kommunale omsorgstjenestene. Et mindretall, Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, deler ikke dette synspunktet og mener at markedslogikk står i motsetning til omsorgslogikk og til de kvalitetskrav som må inngå i en god omsorgspolitik.

På mange måter er det et tankekors at Regjeringen i meldingen framholder at de erfaringene en så langt har hatt med konkurranseutsetting, ikke har gitt grunnlag for å si at dette er en metode som gir kvalitetsforbedringer, effektivisering og besparelser. På denne bakgrunn er det vanskelig å forstå Regjeringens holdning ut fra noe annet enn en ren markedsideologisk begrunnelse. Overraskende i så måte er ikke Høyres og Fremskrittspartiets standpunkter. Det som imidlertid er overraskende, er at Kristelig Folkeparti deler dette standpunktet, særlig sett på bakgrunn av deres generelle grunnleggende verdisyn.

Regjeringen varsler en omlegging av finansierings- og egenbetalingssystemet begrunnet ut fra de ulikheter i betalingsformer som eksisterer mellom dem som bor i, og dem som bor utenfor, institusjon. Komiteen ser gjerne en gjennomgang av dette problemområdet, men et flertall vil ikke på det nåværende tidspunkt ta stilling til innholdet i en slik omlegging. Imidlertid gir flertallet i komiteen et meget klart signal om at en økning i egenbetalingen i pleie- og omsorgssektoren ikke er ønskelig, fordi egenbetalingen i dag allerede er for høy.

Helt til slutt vil jeg vise til Arbeiderpartiets forslag om å etablere eldreombud i alle kommuner. Samtidig vil jeg ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet står alene eller sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Britt Hildeng har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Beate Heieren Hundhammer (H) [11:23:40]: Når jeg en gang får behov for et tjenestetilbud for å kunne klare meg, vil jeg tro at det viktigste er at det finnes et godt tjenestetilbud når jeg trenger det, basert på mine behov og ønsker. Videre vil jeg, hvis jeg er frisk nok til det, ikke være i tvil om at jeg selv ønsker å bestemme *hvordan* jeg vil ha tjenesten levert, og *hvem* som skal yte den. Jeg vil dessuten ha tjenesten levert uavhengig av hvordan jeg velger å bo, enten det er hjemme eller i institusjon.

I så måte er jeg relativt optimistisk når det gjelder både min og alle andre nåværende og kommende eldres framtid – med tanke på hva vi skal diskutere og vedta her i dag. Innføring av kommunal plikt til å gi spesifiserte enkeltvedtak hvor brukernes tjenestetilbud blir konkretisert, brukerundersøkelser, økt valgfrihet og et tjenestetilbud som skal ta utgangspunkt i et ønske hos den enkelte og dekke individuelle behov, vil bidra til å heve kvaliteten i pleie- og omsorgssektoren.

Handlingsplanen for eldreomsorgen har ført til en kraftig oppgradering av de fysiske forholdene og sørget for økt kapasitet. Det er bra. Men det har hittil vært for lite fokusering på innholdet i tjenestetilbudet. Derfor er det bra at denne kvalitetsmeldingen er fremmet.

Stortingsmeldingen tar utgangspunkt i at det er kommunene som best er i stand til å utforme et godt tjenestetilbud. Det er i nærmiljøet den enkelte skal godta sine tjenester. Det er naturlig at den som har ansvaret for tjenesten, er nærmest mulig brukeren. Det betyr ikke at staten ikke har et ansvar. Staten må sette kommunene i stand til å løse oppgavene enda bedre, ved å gi dem større frihet gjennom færre øremerkede midler og ved å legge til rette for lokal tilpasning i utformingen av tjenestetilbudet. Videre må det utformes like regler for like tjenester, og reglene må være enkle å forstå og praktisere. Staten har også et overordnet ansvar for å sikre nok tilgang på personell og for å føre tilsyn og kontroll.

Imidlertid legger meldingen ikke opp til detaljerte normkrav overfor kommunene. Skal vi oppnå individuelle og fleksible ordninger for brukeren, må vi gi kommunene et stort handlingsrom i utformingen av tjenestene.

Det fører meg over til Fremskrittspartiets Dokument nr. 8-forslag, hvor det foreslås at Helsedirektoratet skal godkjenne bemanningsplanene ved sykehjem og i hjemmesykepleien. I dette forslaget ligger det ikke mye tillit til kommunene. Jeg kan vanskelig se for meg hvordan et statlig organ skal kunne godkjenne alle bemanningsplaner i institusjoner over det ganske land og i hjemmesykepleien i landets 434 kommuner, når vi samtidig skal gi hver enkelt bruker et individuelt opplegg. 50 pasienter på ett sykehjem er ikke nødvendigvis lik 50 pasienter på et annet. Dette er brukere med ulike behov. Da kan vi ikke legge opp til en statlig byråkratisering som aldri vil kunne ta høyde for dette. Vi må heller gi kommunene mulighet for større handlingsrom og fleksibilitet.

Når det gjelder bemanning, støtter ikke regjeringspartiene normtall verken for antall leger eller for annet personell, nettopp fordi det er et kommunalt ansvar å vurdere behovet for personell. Dette er spesielt viktig for å sik-

re tilbudet til de mest pleietrengende, fordi en minimumsnorm fort kan bli til en maksimumsnorm.

Økt rekruttering av personell er imidlertid helt nødvendig. Derfor er det bra at Regjeringen har iverksatt en handlingsplan for økt rekruttering, og at fastlegeavtalene skal brukes mer aktivt for å øke legedekningen i sykehjemmene.

Skal brukerne sikres reell valgfrihet, bør man kunne velge mellom ulike tjenestetilbydere. Selv om det er et offentlig ansvar å sørge for nødvendige pleie- og omsorgstjenester, har det vært en god tradisjon i Norge at private aktører, inkludert frivillige organisasjoner, har vært tilbydere av pleie- og omsorgstjenester. Derfor bør kommunene oppmuntres til anbud og konkurranseutsetting.

Å sette ut tjenester handler ikke bare om pris, men enda mer om økt fokusering på kvalitet og på det å kunne gi de eldre et mangfoldig tilbud. Valgfrihet – det å kunne velge tjenesteyter selv framfor det at andre velger for en – synes jeg er det beste argumentet for konkurranseutsetting. Derfor er det egentlig ikke så veldig spennende hvis anbud medfører at man bytter ut en kommunal tilbyder med en privat tilbyder. Da har man fortsatt bare én. Det beste er å sørge for flere tilbydere, som brukeren kan velge mellom.

Helt til slutt: Det er ut fra stortingsmeldingen ikke vanskelig å være enig i at finansierings- og egenbetalingsordningene for pleie- og omsorgstjenestene er uensiktsmessige. Regjeringspartiene ser derfor fram til at Regjeringen legger fram et nytt system, som både sikrer brukerne større valgfrihet og sørger for lik betaling for like tjenester, uavhengig av boform.

John I. Alvheim (FrP) [11:29:03]: Den tragiske meldingen vi fikk på TV i går, om at en eldre dame har vært innelåst med sin døde ektemann i en ukes tid uten mat og vann, er neppe noe man kan kritisere den offentlige eldreomsorg for – kritikken tror jeg hver enkelt av oss må ta innover seg. Vi må ikke utvikle en kultur i dette landet der det å bry seg med andre oppfattes som utidig. Jeg tror vi må bry oss mye mer om andre.

St.meld. nr. 45 for 2002-2003 har mange positive forslag til forbedring av eldreomsorgen fremover. Paradokset i meldingen er imidlertid at forbedring av bemanning og dermed av kvalitet ikke skal betinge større ressurser. Dette henger etter min mening ikke sammen.

Det er viktig at både regjering og storting løpende fokuserer på eldreomsorgen, både når det gjelder kvantitet, og når det gjelder kvalitet. Det er viktig at vi er i forkant av befolkningsutviklingen når det gjelder planlegging på sikt for pleie og omsorg, og har et langt perspektiv på dette. Den medisinsk-tekniske utviklingen går også meget raskt, noe som gjør det mulig å behandle mennesker i meget høy alder. Dette setter store krav til faglighet og organisering, for best mulig utnyttelse av knappe ressurser. Nødvendig antall personell og deres kompetanse vil til enhver tid påvirke både kvaliteten og kapasiteten i tjenestene. Den faglige bemanningen generelt i eldreomsorgen og i sykehjemmene spesielt er i dag for lav og må

styrkes. Bedre ledelse og bedre organisering er nødvendig, men kan ikke kompensere for manglende hender.

Eldreplanen, som avsluttes i 2005, har gitt eldreomsorgen et betydelig løft når det gjelder tilrettelagte boenheter og økt bemanning. I 2005 vil det etter planen være bygd ca. 38 400 boenheter, men av disse er kun ca. 3 000 nye sykehjemsplasser. Dette misforholdet mellom antall omsorgsboliger og sykehjemsplasser vil gi som resultat at en i 2005 vil ha større manko på sykehjemsplasser enn en hadde da planperioden startet i 1998. Vi snakker her om et tilleggsbehov i 2005 og frem til 2010 på minst 12 000 sykehjemsplasser, og et tilleggsbehov frem til 2020 på minst 20 000 nye heldagsplasser for omsorg og pleie. Jeg viser i denne sammenheng til Riksrevisjonens Dokument nr. 3:9 for 2003-2004, hvor Riksrevisjonen påpeker at handlingsplanen ikke har medført en samlet nettokapasitetsøkning av boliger og omsorgsplasser sett i forhold til utviklingen av antall eldre over 80 år i perioden 1998-2001.

Riksrevisjonen konkluderer i samme dokument med at lavere krav til bemanning og gunstigere finansieringsordning har medvirket til at kommunene i så stor grad har bygd omsorgsboliger fremfor sykehjemsplasser. Riksrevisjonen påpeker også at det de første tre årene av planperioden var liten eller ingen prioritering i kommunene når det gjaldt å tilrettelegge og bygge for de mest pleietrengende, noe som var sosialkomiteens klare forutsetning. Fremskrittspartiet har tidligere ved flere anledninger påpekt dette, at staten, både under regjeringen Stoltenberg og under regjeringen Bondevik II, i altfor liten grad har fulgt opp kommunenes prioriteringer. De sykeste og sterkeste pleietrengende er blitt eldrereformens tapere.

Fremskrittspartiet mener at Regjeringen i den foreliggende melding ikke i tilstrekkelig grad har tatt innover seg at de offentlige somatiske sykehjem i dag i større og større grad må betraktes som minisykehus som gir omfattende medisinsk behandling, og ikke lenger er et bosted for eldre, skrøpelige, pleietrengende mennesker. Benevnelsen brukere eller beboere kan ikke lenger benyttes for mennesker som er innlagt i somatiske sykehjem; de er i dag faktisk de sykeste av de syke i hele landet.

Sett i et helseperspektiv mener jeg at den faglige kvaliteten i våre sykehjem med få unntak generelt er for dårlig og ikke gjennomgående god, som det hevdes i stortingsmeldingen. Fremskrittspartiet mener faktisk at det nå bør vurderes hvorvidt den somatiske sykehjemsdriften kan opprettholdes som et kommunalt ansvarsfelt, hvor kravet til faglighet er så stort at kommunenes nåværende økonomi ikke vil makte å følge opp dette behovet. Jeg viser til at også Legeforeningen støtter dette. Det bør etter vår mening vurderes om ikke driften av de somatiske sykehjemmene bør overføres til de statlige helseforetakene som en desentralisert del av spesialisthelsetjenesten og fungere som en halvannenlinjetjeneste.

Også i den seneste tid er det avdekket ganske alvorlig svikt i eldreomsorgen, både på det faglige og på det administrative plan. Helsetilsynets årsmelding for 2003 viser ganske alvorlige brudd på lover, regler og pleiefor-

skrifter, og tilsynet uttaler at de er urolige over at mange kommuner ikke kan dokumentere rutiner som sikrer pasientene de basale pleiebehov. Samtlige rapporter, særlig Norsk Sykepleierforbunds rapport for et halvt års tid siden, begrunner problemene med at det er for dårlig bemanning i våre sykehjem, både kvantitativt og kvalitativt.

Både Legeforeningen, Norsk Sykepleierforbund og Fagforbundet ber om at det nå må bli vedtatt normert bemanning i våre sykehjem og i hjemmetjenestene. Fremskrittspartiet har tatt dette på alvor og fremmet et forslag, som nå er til behandling i komiteen, om at Sosial- og helsedirektoratet skal pålegges oppgaven å utarbeide slike normer. Dette avvises dessverre både av Regjeringen og av flertallet i komiteen. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer riktignok et forslag om å be Regjeringen vurdere en minstenorm for legedekning i sykehjem, etter at de i sine merknader sammen med Fremskrittspartiet har argumentert for at bemanningen generelt er for lav og bør økes, særlig når det gjelder omsorgspersonellet. Fremskrittspartiet vil ikke stemme for dette forslaget. Vi vet at legedekningen i sykehjemmene er for lav: én tilsynslege pr. 160 pasienter. Vi trenger ikke flere utredninger. Et konkret forslag om økt legedekning hadde Fremskrittspartiet stemt for. Sykehjemmene har muligheter for å bruke pasientenes fastlege i tillegg til tilsynslegeordningen. Det akutte behovet gjelder altså ikke først og fremst legedekning, men omsorgspersonell.

Fremskrittspartiet kan heller ikke støtte forslaget fra Arbeiderpartiet om innføring av en ordning med eldreombud i den enkelte kommune. Fremskrittspartiet har tidligere fremmet forslag om et nasjonalt eldreombud, organisert på linje med barneombudet. Et slikt ombud må være et nasjonalt landsomfattende ombud, statlig finansiert. Kommunale eldreombud kan kommunene selv innføre på dagen om de ønsker det, og Fremskrittspartiet ser gjerne at de gjør det.

Stortinget har også tidligere vedtatt at pasientombudene skal tillegges ansvaret i den kommunale helse- og pleietjenesten. Dette vil også være en god ordning lokalt, og den vil være til hjelp for kommunene når det gjelder å følge opp forskrifter.

Det har lenge vært kjent at underernæring og feilernæring blant eldre mennesker er et voksende problem i Norge, også innenfor den offentlige omsorg. Ernærings- og kostholdsopplæring må styrkes ved sykepleierhøyskolene og hjelpepleierskolene. Tann- og munnhygiene er til dels meget dårlig både i hjemmetjenesten og i offentlige sykehjem. Pasienter som legges inn i sykehjem med godt vedlikeholdte tannsett, får i løpet av kort tid sine tenner ødelagt på grunn av manglende munn- og tannpleie i institusjonen. Det finnes mange skremmende tilfeller av slett tannhygiene i mange sykehjem. Dårlig tannsett kan også medvirke til dårlig ernæringstilførsel. Jeg er glad for at Regjeringen i meldingen har tatt fatt i disse problemene og vil gjøre noe med dem. Fremskrittspartiet stiller seg positivt til Regjeringens forslag om å gjennomgå de ulike og svært forskjellige betalingsordningene innen

omsorgstjenestene. Fremskrittspartiet vil imidlertid advare mot en generell økning av egenbetalingen. Regjeringen bør etter Fremskrittspartiets mening også i utredningen se nærmere på en finansieringsordning der pengene følger pasientene. Dette vil gi mulighet til å få på banen flere tjenesteytere fra frivillige organisasjoner o.l. og gi den enkelte pasient reelle valgmuligheter med hensyn til hvor en vil tilbringe livskvelden. En slik ordning med at pengene følger pasienten, vil gi større konkurranse på faglighet og brukertilfredshet.

Når det gjelder egenbetaling for hjemmesykepleie, mener Fremskrittspartiet at denne fortsatt skal være uten egenandel, på linje med sykehusbehandling. Jeg viser i den sammenheng til at det var Fremskrittspartiet som i 1996 fikk fjernet den daværende egenbetalingen for hjemmesykepleie.

Nasjonalt råd for prioritering i helsevesenet har tatt til orde for en sterkere forskning på aldring og ressursbruk i eldreomsorgen. Fremskrittspartiet har lenge støttet sterkere forskning på eldreomsorgen. Det bør etter Fremskrittspartiets mening nå avsettes et eget fond for slik forskning, og vi vil komme tilbake til dette under behandlingen av budsjettet for 2005.

Fremskrittspartiet mener også at det bør arbeides videre med etablering av et kompetansesenter for eldreomsorg ved Røde Kors Sykehjem i Bergen.

Til slutt tar jeg opp de forslag som vi har i innstillingen.

Presidenten: Representanten John I. Alvheim har teke opp dei forslaga han refererte til.

Sigbjørn Molvik (SV) [11:39:22]: En av de store utfordringene i den norske velferdsstaten i åra som kommer, vil dreie seg om å kunne gi et verdig tilbud og et verdig liv til mennesker som på grunn av høy alder, skade eller sykdom har behov for omsorg og pleie. Dette er en offentlig oppgave, og SV er sterkt opptatt av at det fortsatt skal være det.

Det er også slik at pleie- og omsorgstjenester er en kommunal oppgave. Det mener SV at det også fortsatt skal være. Det betyr ikke at vi som rikspolitikere – i regjering og storting – skal fraskrive oss ansvaret for kvaliteten på disse tjenestene og for hvordan de skal være i framtida. Staten har et viktig overordnet ansvar også på dette området – på samme måte som for barnehager, utdanning og andre kommunale oppgaver.

Men denne oppgavedelinga stiller spesielle krav til oss stortingspolitikere når vi utformer vår politikk og våre krav og forventninger til både innhold, omfang og gjennomføring av de kommunale velferdstjenestene.

Historien viser at Stortinget – i alle fall stortingsflertallet – ikke har håndtert denne rollen på en god måte. Vi som har ei fortid som lokal- og fylkespolitikere – og oss er det mange av i denne salen – har mer enn én gang irritert oss over et stortingsflertall som har vedtatt gode reformer og krav om bedre tjenester og på den måten skapt forventninger i befolkningen ute i kommunene, men der

det samme flertallet har sviktet når det gjelder å vise vilje til å være med og betale regninga.

Stortinget burde ha lært av dette, slik at man ikke begår den samme feilen enda en gang. Dessverre er det akkurat det som er i ferd med å skje i behandlinga av denne stortingsmeldinga.

Stortinget vedtok for noen år siden Handlingsplan for eldreomsorgen, som nå snart er inne i avslutningsfasen. Denne reformen har i hovedsak dreid seg om bygningsmessige forbedringer og en standardheving når det gjelder bokvalitet. Dette var en viktig reform – og det var en riktig reform. I Handlingsplan for eldreomsorgen tok også staten på seg et ikke ubetydelig finansieringsansvar gjennom ulike statlige tilskudds- og låneordninger, i erkjennelsen av at dette var et økonomisk løft som kommunene ikke kunne klare alene.

Når Regjeringa nå skal videreføre denne handlingsplanen gjennom en stortingsmelding om kvaliteten og innholdet i pleie- og omsorgstjenestene, er det dessverre liten uttalt vilje til å være med og betale prisen for kvalitetshevingen. Og dette er en alvorlig svakhet ved Regjeringas politikk for å bedre kvaliteten.

SVs hovedmål i arbeidet med meldinga har vært å forsøke å rette opp dette. Vi sier svært klart fra om at det ikke vil være mulig å oppnå den ønskede kvalitetshevingen i pleie- og omsorgssektoren uten at vi får til en betydelig styrking av bemanninga av ulike yrkesgrupper, samtidig som kompetansen på mange områder må heves. Dette synes det å være tverrpolitisk enighet om i komiteen.

SV har en like klar oppfatning av at den styrkede bemanninga og kompetansehevingen hos de ansatte ikke er gratis. Dette vil koste penger – ganske mye penger. Og med de rapportene vi stadig mottar fra Kommune-Norge om et underskudd på tosifrede milliardbeløp, er det helt åpenbart for oss i SV at de pengene denne kvalitetshevingen vil kreve, rett og slett ikke fins i de fleste norske kommuner. Det er altså ikke slik at det kommunene planlegger nå, er en økning i antallet hjelpepleiere og sykepleiere og flere legestillinger ved de kommunale sykehjemmene. Tvert imot: Det vi hører og leser, er at to av tre norske kommuner nå varsler kutt i kommunale stillinger. Det ser med andre ord ut til å bli færre hjelpepleiere, færre sykepleiere og færre legetimer på sykehjemmene – ikke flere.

Derfor gir SV klart uttrykk for at en grunnleggende forutsetning for en kvalitetsforbedring er en betydelig vekst i kommuneøkonomien i åra framover. Jeg er glad for at både Arbeiderpartiet og Senterpartiet sier akkurat det samme.

Dette kunne det blitt et flertall for, og det ville ha lagt en viktig premiss for et framtidig arbeid og en langsiktig satsing som kunne møte de enorme utfordringene denne sektoren vil møte når eldrebølgen virkelig begynner å vokse om få år.

At regjeringspartia her i salen ikke ønsker mer forpliktende formuleringer om bedre kommuneøkonomi, kunne vi forvente, men den virkelig store skuffelsen her er Fremskrittspartiet. Knappt noe parti har vel prøvd å

markedsføre seg tydeligere som partiet for de eldre og pleietrengende enn nettopp dette partiet. Der i gården pleier de ikke å spare på konfekten når det gjelder elendighetsbeskrivelse. Og det er også slik i forbindelse med denne meldinga at Fremskrittspartiet langt på vei er enig med de andre opposisjonspartiene, både når det gjelder å beskrive manglene ved dagens pleie- og omsorgstjenester, og når det gjelder målsettinga om flere ansatte og mer kompetanse. Men partiet hopper altså av når det gjelder å kreve mer penger til kommunene for at de skal kunne klare å gjøre denne jobben!

Dette er et svik overfor eldre og pleietrengende i norske kommuner, og partiet blir stående igjen med liten troverdighet i dette spørsmålet. Det er en stor skuffelse – først og fremst for alle dem som både i dag og i åra framover er avhengige av det krafttaket som må tas for at norske kommuner skal kunne gi en god og verdig pleie og omsorg til dem som trenger det.

Det dette også tydelig viser, er behovet for et annet flertall her i Stortinget etter valget neste år, der de partiene som nå står i veien for en offentlig satsing på den viktige delen av velferdssamfunnet vi i dag diskuterer, mister avgjørende makt og innflytelse. Jeg vil i den sammenheng vise til saksordfører Britt Hildengs synspunkter, særlig i spørsmålet om konkurranseutsetting og egenbetaling, som jeg deler fullt ut.

SV er oppriktig bekymret for om vi framover skal klare å beholde og nyrekruttere mange nok ansatte med høy kompetanse i pleie- og omsorgssektoren. Allerede i dag er situasjonen på dette området svært vanskelig i mange kommuner – og hvis vi framskriver folketall og alderssammensetning, ser vi at behovet for ansatte vil øke betydelig.

Noen har i ulike sammenhenger tatt til orde for at det må innføres minstenormer for bemanning av ulike yrkesgrupper i hjemmetjenesten, i omsorgsboliger og i sykehjem. Det er lett å forstå slike krav. Likevel er SV tvilende til om et vedtak om slike normer alene vil være et effektivt virkemiddel. Uten kvalifiserte folk til å fylle opp normen og uten betalingsevne i kommunene som skal ansette disse folkene, kan slike normer lett bli en ren papirbestemmelse.

På ett område kan SV likevel tenke seg å se nærmere på om det kan være hensiktsmessig å innføre en type normtall, og det gjelder legedekningen på sykehjem. Det blir med jevne mellomrom avdekket til dels svært mangelfulle helsetjenester til alvorlig syke pasienter. Det ser SV høyst alvorlig på. Vi har derfor fremmet et forslag der Stortinget ber Regjeringa vurdere innføring av en minstenorm for legedekning ved norske sykehjem.

Vi er glad for at Arbeiderpartiet støtter oss i dette forslaget, men jeg må si at jeg er både forundret og skuffet over at Fremskrittspartiet ikke engang subsidiært kan støtte dette. Jeg trodde faktisk dette var i tråd med Fremskrittspartiets politikk.

Skal vi klare å beholde og rekruttere dyktige fagfolk i pleie- og omsorgssektoren framover, må det fokuseres på arbeidsforholdene for de ansatte. Det vi får inn av rapporter, og det vi ser når vi reiser rundt i kommunene, er

en tøff hverdag preget av høyt arbeidspress, av mangel på tid og av underbemanning – særlig om natta og i helger. Vi vet også at sykdom og belastningslidelser knyttet til arbeidet er utbredt i disse yrkene. Universitetet i Oslo har utført en undersøkelse blant norske hjelpepleiere som viser at ni av ti av dem som er i arbeid – og som altså ikke er sykmeldt – har smerter og helseplager som kan relateres til jobben. Dette er svært alvorlig. Derfor trengs en systematisk satsing på bedring av arbeidsmiljø og arbeidsforhold. Det er heller ikke mulig å komme bort fra at i konkurransen om å tiltrekke seg godt kvalifisert arbeidskraft i et moderne arbeidsmarked er lønnsnivå et viktig element. Pleie- og omsorgsyrkene har tradisjonelt vært – og er fortsatt – kvinnedominerte yrker og dermed også lavtlønnsyrker.

Sjøl om SV har stor respekt for at lønnsforhandlinger er et ansvar for partene i arbeidslivet, vil jeg understreke at en styrking av lønnsutviklinga for pleie- og omsorgspersonell må være ett av flere viktige elementer i en strategi for å bedre rekrutteringa. Spesielt er det grunn til å peke på den urimelige lønsmessige ulikheten mellom turnusarbeid og skiftarbeid.

Knapt noen sektor i arbeidslivet er så preget av små deltidstillinger som pleie- og omsorgssektoren. Dette har mange uheldige sider. Små stillinger gir reduserte muligheter for den enkelte til å være økonomisk uavhengig. Det fører i sin tur til at mange tar ekstravakter og ekstrajobber. Dette gir lite forutsigbarhet, ikke bare for de ansatte, men også for brukerne av kommunale tjenester, som kan få svært mange ulike personer å forholde seg til på ganske kort tid.

Mange kommuner har lyktes veldig bra i å foreta en kraftig reduksjon i antallet deltidstillinger, bl.a. gjennom bruk av såkalte ønsketurnuser. Her har mange mye å lære av andre.

Stortingsmeldinga inneholder mange bra tiltak og satsinger. Men når Regjeringa ser for seg at disse skal gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer – og får støtte fra et flertall i Stortinget for det – ja, da frykter jeg at den kvalitetshevingen vi er så enige om, må til, i hovedsak blir nok en forventning skapt av Stortinget, men som kommunene ikke klarer å innfri.

Jeg tar så opp de forslag som SV står bak i innstillinga.

Presidenten: Representanten Sigbjørn Molvik har teke opp dei forslaga han refererte til.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:49:32]:

Stortinget har i mange år arbeidet for å få til en bedre eldreomsorg. Det er stor enighet om at få fortjener pleie- og omsorgstjenester av god kvalitet mer enn dagens generasjon av pensjonister.

Kristelig Folkeparti synes det er positivt at første fase av eldresatsingen avsluttes til neste år. Handlingsplan for eldreomsorgen blir da avsluttet. Alle tilsagn er gitt. I 2005 står alle nye sykehjem og omsorgsboliger ferdige. Vi har brukt nærmere 40 milliarder kr, og alle kommuner ser nå resultatet av denne satsingen. Nesten halvparten av

alle landets sykehjem er enten nye eller opprustet til moderne bygg.

Kristelig Folkeparti var opptatt av at alle som ønsket det, skulle få enerom. Dette målet er alt innfridd. Vi var også opptatt av å legge til rette for at 25 pst. av alle over 80 år skulle få en institusjonsplass. Dette målet nås med god margin. Dekningsgraden blir 32 pst. Dette har vært et stort løft og helt nødvendig. 12 000 nye årsverk er også på plass, slik en hadde lovet.

Gode og funksjonelle bygninger er ikke tilstrekkelig for at den enkelte skal oppleve tjenester av god kvalitet. Nå må vi konsentrere oss om det som er inne i boligene, det som skal gjøres etter at snekkeren er gått hjem, slik sosialministeren ofte uttrykker det.

Dagens melding om bedre kvalitet i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene representerer neste fase i en bedre eldreomsorg. Et av målene er at brukerne skal oppleve at kvaliteten er god. De skal ha valgfrihet og individuelt tilrettelagt tjenestetilbud. Alle har ulike personlige ønsker og erfaringer. Vi er rett og slett forskjellige – også som pleietrengende eldre. For Kristelig Folkeparti er det viktig at alle blir møtt med respekt og verdighet. I en slik livsfase må en passe på at også de åndelige behovene blir dekket. Helhetsperspektivet må ivaretas. Det gjøres mye godt arbeid i kommunene. Likevel opplever mange at tilbudet ikke er forsvarlig, og at det i liten grad er utformet på deres premisser.

Kommunehelsetjenesten står overfor store utfordringer. Pasientene blir utskrevet fra sykehuset tidligere enn før. De har flere sammensatte lidelser og aktive diagnoser som krever oppfølging. Det trengs høyere kompetanse av helsepersonell for å gi korrekt medisiner, ernæring og smertelindrende behandling. Det er et viktig mål at alle som ønsker det, skal kunne bo hjemme så lenge som mulig og motta nødvendige tjenester der. Flere får poliklinisk behandling, noe som fører til større oppfølging. Telemedisin er i rask utvikling. Alt dette øker presset på førstelinjetjenesten. Kristelig Folkeparti ser det som helt nødvendig at et utvalg nå analyserer og vurderer samhandlingen mellom første- og andrelinjetjenesten.

Kvalitetssvikt skyldes ofte også systemsvikt. Det kan være svikt i grunnleggende rutiner, dårlig saksbehandling, ledelse eller organisering. Skal vi oppnå bedre pleie og omsorg, må alle utøve det ansvar de allerede har. De ansatte må være faglig oppdaterte og følge fagetiske retningslinjer, slik at møtet med brukeren oppleves positivt og trygt.

Kommunen har ansvar for at utbygging og organisering er forsvarlig og i tråd med lover og forskrifter. Regjering vil at kommunene skal utforme tjenestene ut fra lokale forhold, og reduserer øremerkede tilskudd i tråd med dette. Kristelig Folkeparti mener at det er kommunen selv som best ser behovet for bemanning. Vi går derfor imot bemanningsnormer. En slik norm vil ikke sikre individuelle og fleksible løsninger.

Som ledd i å beholde og rekruttere pleiere ønsker vi at alle som ønsker det, skal få hele stillinger. Vi tror at prosjektet «Flink med folk», som drives i samarbeid med

(Woie Duesund)

KS, vil kvalifisere helsepersonell og spesielt ledere til å gi bedre tjenester.

Kristelig Folkeparti synes det er for få leger på sykehjem. Det er svært viktig at alle blir skikkelig undersøkt og får riktige medisiner. Feil diagnose og medisiner kan f. eks. føre til at eldre blir oppfattet som demente. Kommunene kan gjennom fastlegeavtaler pålegge legene 7,5 timer i uken med offentlig legearbeid. Dette bør kommunene benytte i langt større grad. Dagens melding legger opp til at tilsynslegene beholdes, men at de som ønsker det, også kan bruke sin fastlege mens de er innlagt på sykehjemmet. Dette vil bedre situasjonen noe for tilsynslegen, som i snitt må ta seg av 140 pleietrengende pasienter. Regjeringen og KS har inngått en forpliktende samarbeidsavtale for å bedre kvaliteten innen pleie- og omsorgstjenester.

Det skal utvikles kvalitetsindikatorer og utføres brukerundersøkelser av hvordan tjenestene oppleves. Resultatene skal offentliggjøres gjennom en nasjonal web-portal. Alle kan dermed få vite resultatene i sin kommune og dra sammenligninger. Jeg tror dette blir spennende, og kommunene kan lære av hverandre. Dette kan også være et nyttig verktøy for dem som er nyinnflyttet i en kommune eller ønsker å flytte til en annen.

Kristelig Folkeparti synes det er positivt at rettssikkerheten blir styrket ved at brukeren ikke bare får plass i en institusjon, men også får et spesifisert enkeltvedtak der tjenestetilbudet den enkelte skal få, blir konkretisert. Dette gjør det enklere å klage om en ikke får det tilbudet en er lovet. Det skal bli bedre saksbehandling i kommunene. Reglene skal bli enklere å forstå og enklere å praktisere.

For ett år siden ble en ny kvalitetsforskrift innført. Den gjelder både for kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven, og den er uavhengig av om brukeren bor i en institusjon eller i eget hjem. Kristelig Folkeparti synes det er bra at brukerne, pårørende og kommunene slipper å forholde seg til ulike regelverk for nesten like tjenester. Forenkling og samordning er positivt. Vi ser fram til at det utvalget som skal harmonisere helse- og sosiallovgivningen enda mer, blir ferdig. Tilsynet har også forbedringspotensial.

Det skal utredes om pasientombudsordningen også skal gjelde kommunale helse- og sosialtjenester. Kristelig Folkeparti mener en slik ordning styrker pasientenes rettssikkerhet.

Stortingsmeldingen er også innom konkurranseutsetting. Det sies at det ikke er dokumentert noen sikker innsparingseffekt eller om det er sammenheng mellom konkurranse og kvalitet på tjenesten. For Kristelig Folkeparti er det viktig at en ved anbud etterspør og har fokus på kvalitet. Det gir positive ringvirkninger også til det offentlige tilbudet. Vi er opptatt av at det er det offentlige som skal betale tjenester. For oss er det ikke avgjørende hvem som utfører tjenesten, men at tjenesten holder nødvendig kvalitet. Vi ønsker at det er rom for private aktører som et supplement, korrektiv og alternativ til offentlige tjenester. Frivillige organisasjoner som har tjeneste og

ikke fortjeneste som mål for sitt arbeid, har alltid stått oss nær.

Etter at vi nå har bygd og fylt rommene med kvalitet, blir neste fase at en ser på brukerbetalingen. Det er viktig at en har lik betaling for like tjenester, uavhengig av om tjenestene gis i institusjon, omsorgsbolig eller i eget hjem. Det må i hvert fall ikke utvikle seg en praksis der kommunene velger løsninger som er mer økonomiske for dem, framfor å ta hensyn til den enkeltes behov.

Ola D. Gløtvold (Sp) [11:59:07]: La meg innledningsvis slå fast at det offentlige skal ha ansvaret for nødvendige pleie- og omsorgstjenester til den enkelte som har behov for det. Det er viktig at offentlig omsorgslogikk og -etikk beholdes og utvikles gjennom en kontinuerlig debatt og årvåkenhet, og at det offentlige er seg sitt ansvar bevisst når det gjelder disse forholdene. Det gjelder både stat og kommune. En slik offentlig omsorgslogikk og -etikk står i klar kontrast til markedslogikken og den ideologi som denne preges av, og som også Regjeringens holdninger preges av. Vi ønsker ikke å privatisere dette ansvaret ved å overlate til kommersielle utøvere å drive pleie- og omsorgsinstitusjonene.

Handlingsplan for eldreomsorgen ble sluttbehandlet for en tid tilbake her i Stortinget. I den forbindelse behandlet man også hvor mange sykehjemsplasser som skal bygges ut i dette landet. Det forelå da 9 300 godkjente søknader om eldreomsorgsplasser. Regjeringen foreslo at 2 000 av disse skulle innvilges, mens et stortingsflertall pluss på 3 000, slik at det ble gitt tilsagn om 5 000 plasser. Det betydde at 4 300 plasser ble utelatt i forhold til statlig medfinansiering etter Handlingsplan for eldreomsorgen. Det beklager Senterpartiet. Vi ønsket å dekke inn samtlige av de 9 300 godkjente søknadene.

I dagens innstilling slår hele komiteen fast at det mangler sykehjemsplasser og omsorgsplasser. Dette er et klart resultat av at man ikke tok sitt ansvar da vi behandlet dette med godkjente søknader om omsorgsplasser for eldre i 2001-2002. Vi mener at dette forholdet bare vil forverre seg, i og med at det vil bli et økende antall eldre i årene framover, samtidig som helseforetakenes endrede utskrivningspraksis vil øke presset på kommunale pleie- og omsorgsplasser. Dette tror jeg Stortinget må ta tak i relativt raskt.

Vi mener at forskning på aldring og eldreomsorg må prioriteres i langt sterkere grad enn i dag. Aldersmedisin og geriatri må integreres mer i de ulike medisinske fagområdene, samtidig som grunnutdanningen på dette området må styrkes, slik at allmennlegekompetansen blir bedre.

Vi mener også at helseforetakene må ha dette som et prioritert område, og pleie- og omsorgsfeltet må få økt kompetanse og faglige karrieremuligheter, slik at det blir mer attraktivt å søke innenfor dette feltet. Vi har tidligere tatt til orde for at lønnsforholdene innenfor pleie- og omsorgssektoren må bedres, bl.a. ved at det blir lik behandling av turnustjeneste og skiftarbeid. Vi har også tatt til orde for at vi skal ha en lønnspakke nettopp for denne yr-

kesgruppen, slik at det vil bli mer attraktivt å gå inn i slikt arbeid.

Regjeringen varsler at den vil komme tilbake med et lovgrunnlag for bruk av tvang og makt overfor personer med demens. Dette er Senterpartiet sterkt skeptisk til. Vi understreker at utviklet atferd og livsførsel i størst mulig grad må respekteres og aksepteres, uansett hvilke brukergrupper dette gjelder. Vi mener at man må være ytterst varsom med bruk av tvang og makt overfor tilvent atferd og livsførsel som forsøk på rehabilitering og endring. Vi ser at det kan være behov for noe i forbindelse med nødvendig hjelp, f.eks. til medisinsk behandling og tannlegebehandling, men det må være på et meget begrenset område.

Vi mener at det beste opplegget for å unngå vanskelige situasjoner og dermed tvangsbruk er å gi et godt og trygt pleie- og omsorgstilbud, der den enkelte bruker føler sine behov ivaretatt og føler trygghet overfor tjenesteytere og omgivelser. Det bør sikres gjennom et botilbud som tjenestemottakeren føler seg bekvem med, og ved at tjenestemottakeren kjenner tjenesteyterne og har fortrolighet til disse. I praksis betyr det at tjenestemottaker ikke må flyttes unødvendig, og at man ved en eventuell flytting må gi tjenestemottakeren og dennes pårørende mest mulig bestemmelsesrett. Videre må det legges opp til bemannings- og turnusplaner som er slik at tjenestemottaker ikke må forholde seg til svært mange og dermed ukjente tjenesteytere.

Vi mener og at det må være et klart samspill mellom første- og annenlinjetjenesten når det gjelder kvalitet på pleie og omsorg, og at spesialisthelsetjenesten nå må ta et større ansvar for å få ferdigbehandlet eldre og syke med mange diagnoser, slik at de kan komme tilbake til et pleie- og omsorgstilbud på kommuneplan, der de blir best mulig behandlet for sine medisinske lidelser. Det er veldig viktig. Det er også viktig at man har et rehabiliteringstilbud som ivaretar dette formålet.

Eirin Falde hadde her overtatt presidentplassen.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [12:04:34]: Et viktig tema i diskusjonen om kvalitet i eldreomsorgen er innføring av bemanningsnormer. Parallelt med behandlingen av stortingsmeldingen behandler komiteen nå også Dokument nr. 8:29, fra Fremskrittspartiet, om godkjenning av bemanningsplaner.

Arbeiderpartiet synes ikke at spørsmålet om bemanningsnormer er et enkelt spørsmål. Det er åpenbart, etter min mening, argumenter både for og imot. Men ut fra en totalvurdering har Arbeiderpartiet landet på at vi ikke kan gå inn for at det generelt innføres krav om bemanningsnormer på det nåværende tidspunkt. Men vi går et stykke i retning av å ta i bruk bemanningsnormer som virkemiddel, nemlig i forhold til å få en grundigere utredning av normer for legetjenester ved sykehjemmene. Hvorfor går vi dette stykket? La meg, for å argumentere, sitere fra innstillingens sammendrag av det Dokument nr. 8-forslaget som Fremskrittspartiet har fremmet:

«Det understrekes at pasientene i sykehjem og hjemmesykepleie i stor grad er eldre med et komplisert sykdomsbilde med store innslag av aldersdemens, hjerte- og karlidelser, nevrologiske lidelser og ernæringsproblemer.»

I det samme sammendraget heter det videre:

«Det framholdes at sykehusenes utskrivningspraksis fører til økende omfang av spesialiserte oppgaver, og at dette stiller store krav til at kommunene har fagpersoner med nødvendig helsefaglig kompetanse for å sikre pasientene den medisinske og behandlingssmessige oppfølgingen de har behov for.»

Dette tilsier at legetjenester er svært viktig. Jeg har forståelse for at Fremskrittspartiet er skuffet over at de ikke får full tilslutning til sitt forslag. Men politikk handler veldig ofte om de mange små skritt på veien fram til målet. Fremskrittspartiets mål er utstrakt bruk av bemanningsnormer. Partiet kan i dag sikre flertall for et viktig første skritt, nemlig ved å støtte forslaget om å få utredet bemanningsnormer for legetjenesten i sykehjem.

Den 24. april i år, altså for tre dager siden, sendte Legeforeningen et brev til sosialkomiteen, der de tungt argumenterer for bemanningsnormer for legetjenesten ved sykehjemmene. SINTEF Helse undersøker nå sammenhengen mellom personellinnsats og variasjoner i kvalitet i et utvalg norske sykehjem. I brevet fra Legeforeningen heter det bl.a.:

«Foreløpige funn fra undersøkelsen viser at det er klare sammenhenger mellom legeinnsatsen, målt i antall timer pr beboer, og nivået på medisinsk undersøkelse og behandling, tilbud om opptrening og ivaretagelse av smertebehandling i sykehjemmene. Korrelasjonen har negativt fortegn: Jo flere pasienter legen har ansvaret for pr legetime, jo dårligere ivaretas medisinske behov.»

Jeg hørte innlegget til representanten Alvheim i dag, der han understreker sterkt at Fremskrittspartiet ikke har behov for mer utredning. Jeg har også forståelse for det, men vi greier ikke å gå fortere enn det flertallet vil. Det er viktig å understreke at det forslaget som er fremmet av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, jo handler om en utredning som Regjeringen pålegges å legge fram i løpet av 2004.

Dersom Fremskrittspartiet stemmer for dette forslaget, vil vi altså kunne få en ny sak i år som konkret kan sørge for normer for legedekning ved norske sykehjem. Derfor vil jeg bare så sterkt jeg kan, oppfordre Fremskrittspartiet til å støtte det aktuelle forslaget, som jeg mener vil føre Fremskrittspartiet et viktig skritt i retning av en sak som har vært et veldig viktig mål for partiet i mange år.

Statsråd Ingrid Schou [12:09:41]: Pleie- og omsorgstjenester gis til personer i ulike alder, i forskjellige livssituasjoner og med ulike behov. Når det offentlige yter slike tjenester, møter vi mennesker tett på, ofte i sårbare situasjoner av livet. I arbeidet med pleie- og omsorgstjenestene er det viktig å huske på at dette først og

fremst dreier seg om enkeltmennesker og deres hverdagsliv.

Handlingsplan for eldreomsorgen er fullført. Den har bidratt til bygging av 20 000 nye omsorgsboliger og 5 000 nye sykehjemsplasser, og pleie- og omsorgstjenesten er tilført 12 000 nye årsverk. Alle som ønsker det, skal få tilbud om enerom. Vi har samtidig fått en standardheving av bygningsmassen. Gjennom handlingsplanen har vi sørget for at de ytre rammene for tjenestene er på plass og målene for planen vil nås.

I St.meld. nr. 31 for 2001-2002, Avslutning av handlingsplan for eldreomsorgen, «Fra hus til hender», signaliserte Regjeringen en endring av fokus fra bygninger til tjenesteinnhold. Stortinget gav tilslutning til dette. Mye er gjort, men det gjenstår fortsatt et viktig arbeid for å gjøre pleie- og omsorgstjenestene bedre.

Alle er forskjellige. Altfor lenge har det vært slik at man har måttet ta til takke med et standardisert tilbud, uavhengig av den enkeltes ønsker og behov. Regjeringen arbeider for at tjenestene skal tilpasses brukeren. Vi vil ha større valgfrihet for den enkelte og større mangfold i tilbudet av pleie- og omsorgstjenester. Det krever en bedre dialog med brukerne og deres pårørende. Vi vil derfor øke antall brukerundersøkelser. Disse kommer i tillegg til mer objektive kvalitetskrav og skal offentliggjøres.

Regjeringen foreslår nå en helhetlig satsing for å fremme bedre kvalitet, valgfrihet og individuelle tjenester, ut fra følgende hovedpunkter:

- større valgfrihet og styrket rettssikkerhet for den enkelte
- økt rekruttering og styrket kompetanse
- bedre ledelse og bedre organisering
- bedre tilsyn og kontroll
- et enklere og bedre regelverk

Regjeringen mener at tjenestetilbudet bør utformes lokalt, nær brukerne. Jeg har merket meg at en enstemmig komitee slutter seg til dette. Kommunene skal derfor ha ansvar for tjenestetilbudet, og kommunene må ha frihet til å utforme tjenestetilbudet ut fra brukernes ønsker og behov. Vi som sentrale politikere må unngå detaljstyring og gi lokale folkevalgte nødvendig tillit til å finne gode løsninger innenfor rammene av brukernes lovbestemte rettigheter.

Kvaliteten i pleie- og omsorgstjenestene er gjennomgående god. Det er likevel et potensial for å bedre kvaliteten i tjenestene. Det har lenge pågått et svarteperspill mellom sentrale og lokale myndigheter. Jeg er glad for at Regjeringen og Kommunenes Sentralforbund nå har inngått en konstruktiv og forpliktende avtale for å øke kvaliteten i tjenestene. Avtalen inneholder en rekke konkrete tiltak. Gjennom etablering av kvalitetssystemer og kvalitetsindikatorer vil det være mulig å måle tjenestekvalitet. Brukerne vil på denne måten få bedre kunnskap om tjenestene og vil kunne kikke kommunene i kortene. Dette vil igjen legge grunnlag for å forbedre tjenestene.

En reell valgfrihet for brukerne forutsetter flere tilbud å velge mellom. Private aktører har lang tradisjon i å tilby gode pleie- og omsorgstjenester. Regjeringen ønsker at disse fortsatt skal spille en sentral rolle, og vi vil ikke

beskytte de offentlige aktørene mot å bli sammenliknet med de private. Tjenestene skal være til for brukerne, ikke omvendt.

Pleie- og omsorgstjenestens store og komplekse organisasjoner representerer en stor utfordring når det gjelder organisasjon og ledelse. Det er 90 000 årsverk og 40 000 brukere. Det er dominerende arbeidsplasser med virksomhet som går døgnet rundt. Oppgavens omfang vokser og er faglig krevende. De som skal betjenes, er ofte i en vanskelig situasjon, med stor grad av fysisk og psykisk helsesvikt. Skal vi tilby gode tjenester, trenger vi en god, men også stabil ledelse med fokus på brukerne. Sosialdepartementet og Kommunenes Sentralforbund samarbeider nå om den fireårige satsingen på lederutdanning, «Flink med folk».

Organiseringen av tjenestetilbudet er avgjørende for å sikre god kvalitet. Regjeringen har lagt til rette for et effektiviseringsnettverk, der kommunene kan utveksle erfaringer om organiseringen av sine velferdstilbud. Gjennom etablering av en erfaringsbank for konkurranseutsetting har Regjeringen bidratt til å øke kommunenes kompetanse på organisering som virkemiddel for å gi bedre tjenester.

Vi trenger flere hender. Vi trenger flere pleiere som kan gi god omsorg. Regjeringen har derfor iverksatt en plan for å rekruttere pleie- og omsorgspersonale. I løpet av planperioden 2003–2006 er målsettingen at tilveksten av hjelpepleiere skal øke med 50 pst. i året, til 4 500 pr. år. I år bevilger vi 130,9 mill. kr til rekrutteringsplanen. Kompetansereformen har gjort det mulig for den som er voksen og ufaglært, å få dokumentert sin realkompetanse og kunne avlegge eksamen som hjelpepleier eller ta fagbrev som omsorgsarbeider.

I pleie- og omsorgstjenestene er det en utstrakt bruk av deltidsstillinger. Dersom vi skal sikre rekruttering, må nyutdannede kunne tilbys heltidsstillinger. Dette er en sak Kommunenes Sentralforbund arbeider aktivt med, i samarbeid med yrkesorganisasjonene og Sosial- og helsedirektoratet.

Tilfredsstillende legedekning i sykehjem er viktig. Det har vært en gledelig økning av legedekningen i kommunehelsetjenesten som følge av fastlegereformen. Dette har også bidratt til å øke legedekningen i pleie- og omsorgssektoren. I stortingsmeldingen peker vi på de mulighetene fastlegeavtalen gir for å øke legedekningen i sykehjemmene. Sosial- og helsedirektoratet vil foreta en kartlegging av legetjenester overfor pasienter i sykehjem og beboere i omsorgsboliger som skal danne grunnlaget for en vurdering av eventuelle tiltak fra Regjeringen.

Regjeringen vil styrke rettssikkerheten for brukere av pleie- og omsorgstjenestene. Det foreligger mange reguleringer av kommunenes plikter og den enkeltes rettigheter. Dette stiller store krav til kunnskap og saksbehandling i kommunene. Saksbehandlerens kompetanse skal derfor styrkes ved systematisk opplæring. I tillegg foreslår Regjeringen at vedtakene om tildeling av plass i institusjon også skal spesifisere hvilke og hvor mye tjenester den enkelte har rett til. Dette kommer i tillegg til vedtaket om tildeling av plass. For den enkelte bruker og

dennes pårørende er det avgjørende at man vet hvilke tjenester man kan forvente å få. Det har også skjedd en vesentlig styrking av det statlige tilsynet med den samlede pleie- og omsorgstjenesten.

Pleie- og omsorgstjenestene reguleres i dag av to lover, kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven. Det er også ulike betalingsordninger for opphold i institusjon og tjenester som gis i hjemmet. Dette vanskeliggjør kommunenes saksbehandling og gjør det vanskelig for brukerne å få oversikt over sine rettigheter. Det er derfor nedsatt et utvalg som skal komme med forslag om forenkling og harmonisering av eksisterende regelverk. Utvalget skal avgi sin innstilling i løpet av sommeren. Sosialdepartementet har også sendt ut et høringsforslag om endringer i betalingsordningene. Dette kommer Regjeringen tilbake til.

Undersøkelser viser at de aller fleste er fornøyd med de tjenestene de får. Likevel avdekker tilsyn med tjenestene at vi fortsatt har utfordringer. Jeg er svært glad for at vi har inngått et konstruktivt og forpliktende samarbeid med kommunene for nettopp å løfte pleie- og omsorgssektoren. Vi skal fullføre handlingsplanen for en bedre eldreomsorg. Vi vet at det er mye god kvalitet i gode bygg. Vi setter fokus på innholdet i tjenestene gjennom kvalitetsmeldingen vi i dag behandler. Regjeringen har ønsket å sette det enkelte mennesket i sentrum for arbeidet med bedre kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene. Vi har igangsatt en valgfrihetsreform som gir den enkelte større innflytelse over egen hverdag. Målet er bedre tjenester, som i større grad tar hensyn til den enkeltes behov.

Presidenten: Det blir replikkordsskifte.

Britt Hildeng (A) [12:18:52]: I meldingen fra departementet pekes det på at det er en ulikhet i betalingen for tjenester i og utenfor institusjon, og, som statsråden også varslet, at en vil gjennomgå finansieringsformen med tanke på større grad av harmonisering. Men en sier ingenting om i hvilken retning en tenker seg å gå. En sier heller ingenting om hvorvidt slike endringer skal foregå i en kostnadsnøytral ramme, eller om en her tenker seg å legge opp til et system der man tar sikte på å øke egenbetalingsfinansieringen av disse tjenestene generelt.

Jeg regner med at statsråden har registrert hva flertallet sier i innstillingen, hvor en advarer mot en utvikling av høyere egenandelsbetaling i systemet totalt sett.

Statsråd Ingjerd Schou [12:20:17]: Jeg har merket meg det som flertallet har sagt i forhold til at man ikke ønsker en økning av trykket på egenbetalinger.

Når det gjelder brukerbetaling i pleie- og omsorgssektoren, har jeg lyst til å understreke at Regjeringen har vært åpen når vi har sendt dette ut på høring. I dag reguleres brukerbetalingen ut fra to ordninger. Det er mange som berøres. Det er særlig kommunene som håndterer det som går på betalingsordninger innenfor pleie- og omsorgssektoren. Det er viktig for Regjeringen å høre på kommunene, og det er viktig å høre brukerne og de pårørende. Det er mange som berøres.

Jeg har lyst til å si at noe av diskusjonen helt klart vil være – ut fra dagens vederlagsforskrift, bl.a. – om vi i framtiden ønsker å ha en ordening hvor man som eldre eller mottaker av pleie- og omsorgstjenesten innenfor sykehjem er fornøyd med å motta lommepenger.

John I. Alvheim (FrP) [12:21:44]: Tilbudet i eldreomsorgen i dag er et offentlig monopol. Pasientene har få eller ingen valgmuligheter, når man tenker på hjemmetjenester og institusjonstjenester. Valgfrihet er noe som er mye omtalt i samfunnsdebatten i dag, og alle mener at det er noe positivt. Men de eldre syke har altså ikke fått den valgfriheten som syke for øvrig har fått i forhold til pasientrettighetsloven.

Mitt spørsmål til statsråden er: Med hensyn til å legge om finansieringen i eldreomsorgen vil det i forbindelse med det arbeidet som skal gjøres av departementet med egenbetaling og priser på ulike tjenester, bli vurdert en ordening der pengene følger pasientene etter de behov pasientene måtte ha for hjelp, og at dette omregnes i kroner og øre? Hvis det skjer, vil vi få valgfrihet også for de eldre syke. Det er det på høy tid at vi nå får.

Statsråd Ingjerd Schou [12:23:00]: Når det gjelder brukerbetalingen, understreker jeg igjen at når vi har sendt dette ut på høring, er det fordi vi har flere alternativer. Vi er her åpne, og Regjeringen har ikke konkludert.

Når det gjelder representanten Alvheims spørsmål, opplever jeg at Fremskrittspartiet og Alvheim er særlig opptatt av at eldreomsorgen skal statliggjøres. Regjeringen, derimot, er opptatt av og har tillit til at kommunene er i stand til å tilby tjenester i tråd med det som er innbyggernes behov. De er nærmest sine brukere og best i stand til å definere innbyggernes behov og forutsetningene for å dekke disse.

Så har jeg lyst til å henlede oppmerksomheten på den brosjyren som er sendt ut fra Kommunal- og regionaldepartementet i disse dager: «Frihet til å velge – brukervalg i kommunal tjenesteyting». Og brukervalg er jo ikke det samme som konkurranseutsetting. Med brukervalg er det innbyggerne selv som får friheten til å velge tjenester. Det er flere tjenesteutøvere, men det offentlige og kommunene har ansvaret.

Sigbjørn Molvik (SV) [12:24:34]: Mange rapporter viser at eldre og syke både i omsorgsboliger og i sykehjem får et til dels svært mangelfullt helsetilbud, og det har jo også vært en del av denne debatten i dag.

Komiteen har nylig fått et brev fra Den norske lægeförening, som også representanten Bjarne Håkon Hanssen refererte til, som på nytt bekrefter dette. Mindretallet, Arbeiderpartiet og SV, fremmer her i dag et forslag om å vurdere innføring av en minstenorm for legedekning ved norske sykehjem. Nå ser det ut som om dette forslaget blir nedstemt, dessverre, men jeg vil likevel spørre statsråden: Er en type normering likevel en del av statsrådets løpende vurderinger av legesituasjonen i sykehjemmene? Eventuelt: Hvilke andre tiltak vurderer Regjeringa å sette

i verk for å sikre en bedre legedekning og dermed et bedre helsetilbud i sykehjemmene?

Statsråd Ingjerd Schou [12:25:39]: Til representanten Molvik er det det å si at jeg er svært opptatt av at legetjenestene er tilstrekkelige innenfor eldreomsorgen, men også innenfor det som generelt går på pleie- og omsorgstjenesten. Utviklingen av den generelle legedekningen i kommunehelsetjenesten er svært gledelig. Fastlegeordningen har medført at det har blitt flere legeårsværk i kommunene. De har bl.a. økt med 340 på to år, fra 2000 til 2002. Men det er nødvendig å styrke legetjenesten overfor nettopp pasienter i pleie- og omsorgstjenesten. Tjenesten fungerer stort sett tilfredsstillende, men Sosial- og Helsedirektoratet skal foreta en kartlegging av legetjenester overfor pasienter i sykehjem og beboere i omsorgsboliger. Den skal danne grunnlaget for nettopp den vurdering som jeg og Regjeringen vil gjøre, der vi eventuelt også ser på nødvendige tiltak. Dette vil særlig være aktuelt i forhold til å se på forskning og fagutvikling.

Ola D. Gløtvold (Sp) [12:27:01]: Jeg vil også spørre sosialministeren om dette med legedekningen i pleie- og omsorgssektoren.

Vi tar på alvor at Sosialdepartementet og Helsedepartementet nå gjennomfører en kartlegging og en bedre tilrettelegging av legetjenesten i forhold til brukere innenfor pleie- og omsorgstjenesten, og mener at den bør dekke både sykehjemsbeboere og folk i omsorgsboliger. Men jeg har lyst til å høre litt mer om framdriften her, for jeg føler meg ikke helt trygg på den. Når kommer Regjeringens opplegg når det gjelder legedekningen i pleie- og omsorgssektoren, både i sykehjem og i omsorgsboliger? Vil staten dekke kostnadene ved økt legedekning i pleie- og omsorgssektoren? Er det behov for spesielle tiltak, som økt bemanning, ikke minst faglig, og bedre teknisk tilrettelegging i sykehjemmene i forhold til utskrivningspraksisen hos helseforetakene? Vil det f.eks. være behov for sykestuesenger i sykehjemmene? Er det noe samarbeid her mellom Helsedepartementet og Sosialdepartementet? Og er det slik at man har beregnet behovet for økt antall sykehjems plasser i denne sammenheng?

Statsråd Ingjerd Schou [12:28:19]: Representanten Gløtvold forfølger et spørsmål som er svært viktig. Når det gjelder den kartleggingen som skal skje ved Sosial- og helsedirektoratet, nettopp overfor pasienter i sykehjem og beboere i omsorgsboliger, er det et arbeid som vil skje fra nå av og videre framover. Jeg har også lyst til å si at det i januar 2004 ble sendt et rundskriv til kommunene hvor kommunene ble oppfordret til å bruke de individuelle fastlegeavtalene. Jeg kommer til å følge opp resultatet av kartleggingen fra direktoratet og gjøre en vurdering på bakgrunn av det. I tillegg har jeg lyst til å si at det er nedsatt et utvalg som skal vurdere koblingen mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten, da i et samarbeid med Sosialdepartementet og Helsedepartementet, der vi er opptatt av nettopp flyten. For stort sett er det jo sånn at folk ikke er opptatt av hvem som har

ansvaret for det ene eller det andre, men av at det for den enkelte fungerer slik at tjenestene ivaretar behovet. Utvalget vil også være viktig for Regjeringen i oppfølgingen av nettopp sammenkoblingen mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [12:29:56]: Jeg følte ikke at statsråden svarte på spørsmålet fra representanten Molvik, og derfor vil jeg benytte anledningen til å gjenta spørsmålet, slik som jeg oppfattet det.

En viktig sak i meldingen og i debatten i dag har vært spørsmålet om bemanningsnormer. Statsråden må kunne svare på hvorvidt det overhodet er aktuelt for statsråden og Regjeringen å vurdere å bruke virkemiddelet bemanningsnormer, i alle fall for legedekningen i sykehjem. Er det overhodet aktuelt for Regjeringen å vurdere det virkemiddelet for legedekningen ved norske sykehjem?

Statsråd Ingjerd Schou [12:30:46]: Regjeringen har ikke vurdert bemanningsnormer i stortingsmeldingen, verken for omsorgs- og pleiepersonell eller for leger, men vi har sagt at vi skal følge den kartleggingen som Sosial- og helsedirektoratet gjør nå, særlig i forhold til legetjenester når det gjelder sykehjem og omsorgsboliger.

Bemanningsnormer gir ikke nødvendigvis som resultat at man får flere ansatte. Det gir heller ikke som resultat at man nødvendigvis får flere ansatte med nødvendig kompetanse. Derfor har Regjeringen særlig vært opptatt av det som går på rekruttering – å tenne lys innenfor denne sektoren istedenfor å forbanne mørket – og bruker drøyt 130 mill. kr nettopp på rekruttering i forhold til pleie- og omsorgstjenesten, og da ikke i forhold til høyskolepersonellet, for det er ikke der kapasiteten nå er en utfordring. Der vi særlig har en utfordring, er i forhold til det som går på hjelpepleiere og omsorgsarbeidere.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Olav Gunnar Ballo (SV) [12:32:20]: De endringene som har skjedd innenfor pleie- og omsorgstjenestene gjennom de siste ti årene, har på mange måter vært en boligreform, hvor man har sikret at spesielt beboere på sykehjem har fått mer verdige forhold å leve under. Man har sikret enerom, og man har sikret at man kanskje ikke må bo i lag med andre med en demens eller en uttalt sykdom, som fører til at man, når man bor sammen med vedkommende, får en tilværelse som er uholdbar for den enkelte. Det har i seg selv vært viktig. Men SV har hele tiden vært opptatt av at vi må gjøre de endringer som skjer innenfor den kommunale pleie- og omsorgstjenesten, til mer enn en ren boligreform. Man er nødt til å sikre kvaliteten på tjenestene og sikre et innhold i tjenestene som ivaretar de eldre som har behov for et hjelpetilbud.

Det vi ser, er at noe av den mest kompliserte medisinen som gjelder for eldre, behovet for at man har et godt diagnose- og behandlingstilbud, forsterkes med økende alder. Derfor er den rapporten som foreligger fra SIN-

TEF, utarbeidet på oppdrag fra flere, ganske alarmerende. Vi ser at ved en del sykehjem har man en legedekning som tilsier i gjennomsnitt tre minutters tilgjengelighet for hver av dem som har en sykehjems plass. En del resultater er så graverende som det, og når man ser på hele materialet, kan gjennomsnittet ligge på omtrent ti minutter. Det er naturligvis altfor lite når det vi snakker om her, er noe av den mest kompliserte medisinen. Det er klart at sett i forhold til situasjonen ved sykehusene, at folk innlegges og blir værende på sykehus kortere tid enn før og blir raskere utskrevet til kommunene, og det samme gjelder for sykehjemmene, så er behovet på mange måter større i dag enn tidligere for å styrke legetjenestene ved sykehjemmene.

Derfor er det skuffende at sosialministeren ikke i sterkere grad kan gi klare svar på de spørsmålene som har vært stilt gjentatte ganger i denne salen i dag, om Regjeringen vil komme tilbake og sikre en bemanningsnorm knyttet opp mot legetjenestene. Vi må selvfølgelig hindre en situasjon der et stortingsflertall går imot å sikre det på en eller annen måte. For SV vil det være viktig å følge opp denne saken, men vi ønsker naturligvis å gi Regjeringen en sjanse til å være med i diskusjonen om innholdet i forhold til en styrking av legetjenestene ved sykehjem. Men jeg vil fortsatt etterlyse at sosialministeren tar tak i dette. Det er for lettvingt å si at en bemanningsnorm i seg selv ikke nødvendigvis løser problemene, for det trenger ikke å bli en minimumsnorm. Når det gjelder legetjenestene, ser vi at det minimum man har i dag, er altfor lite ved en rekke institusjoner. Det er helt klart et behov for å styrke de tjenestene også for å gi en styrking av den kjeden som sosialministeren selv var inne på, og et helhetlig behandlingstilbud til de eldste og dem som har størst behov for det.

Ola D. Gløtvold (Sp) [12:35:40]: La meg først få kommentere at jeg synes det var lite konkrete opplysninger i svaret fra sosialministeren når det gjelder sykehjemmenes nye oppgaver i forhold til at de nå får overført flere syke pasienter fra helseforetakene.

Så har jeg lyst til å ta opp noen punkter som står i meldingen og i innstillingen, men som jeg ikke fikk tid til i det korte innlegget jeg hadde innledningsvis. Jeg er glad for at et flertall nå støtter dette med å styrke brukerstyrt personlig assistanse, BPA-ordningen. Senterpartiet har ved de siste statsbudsjettene gått inn og prøvd å styrke denne ordningen budsjettmessig, og jeg håper nå at det blir realiteten etter det som sies i dagens innstilling.

Så til Regjeringens forslag, der man i hvert fall vurderer å samordne hjelpestønsordningen og omsorgslønnsordningen. Omsorgslønnsordningen er en viktig ordning for Senterpartiet i forhold til en god pleie- og omsorgstjeneste og en mulighet for å være lengst mulig i eget hjem. Men vi er veldig skeptiske til å samordne hjelpestønsordning og omsorgslønnsordning. Hjelpestønsordningen skal gå til den enkelte bruker for å dekke hjelpebehov, mens omsorgslønn er en ordning for å sikre dem som yter omsorgen.

I forhold til egenbetaling og økonomi har jeg lyst til å kommentere noe der. Det er riktig og viktig at vi får en gjennomgang av egenbetalingsordningene og en harmonisering av brukerbetalingen innenfor pleie- og omsorgstjenestene. Men dette må ikke føre til en generell økning av egenbetalingen. Vi har hatt en debatt gående om egenandelstak 2, og om hva som skal hjemles innenfor det. Jeg minner om den, og om at Senterpartiet ønsket at flere ordninger skulle inn. Så lenge det ikke var tilfellet, burde egenandelsordningen egentlig ha et lavere innslagspunkt, 3 500 kr i stedet for 4 500 kr.

Jeg er også glad for at ombudsordningen for å sikre brukerne av offentlige tjenester og dem som har behov for hjelp og støtte, her omtales av et flertall, slik at man nå kan få til brede ombudsordninger basert på brukerkontorer i kommunal eller interkommunal regi. Jeg håper at Regjeringen følger opp dette, bl.a. fordi regjeringspartiene nå er med i innstillingen og støtter dette verbalt. Jeg er skuffet over at ikke flere kunne være med og støtte forslaget fra SV og Senterpartiet når det gjelder det konkrete brukerkontoret på Hamar, men jeg håper at vi likevel kan se positive resultater ut fra det som står i teksten i innstillingen.

Det er viktig at lovverket blir samordnet for å sikre brukerne best mulig i deres behov og i den omsorgen som trengs. Kvalitetsforskriftene må gjennomgås, slik at de dekker behovene. Men like viktig er det at bevisstheten med hensyn til disse bestemmelsene og behovene blir bedre. Det setter krav til ledelsen, at den har kompetanse og ansvarsholdning både i det faglige og i det administrative når det gjelder pleie og omsorg i kommunal sammenheng.

Til slutt: Økonomi er alfa og omega. De gode målsettingene nås ikke uten at man også dekker dette økonomisk. Det synes flertallet å svikte også i dag.

John I. Alvheim (FrP) [12:39:11]: Først en kort replikk til representanten Sigbjørn Molvik. Min erfaring er at det er de fattigste kommunene som gjennomgående har den beste eldreomsorgen, så det er ikke alltid mangel på penger i kommunene, men det er mangel på prioriteringer.

Flere og flere norske statsborgere flytter ut for kortere eller lengre tid til varme strøk i Europa, eksempelvis Spania. Det er usikkert hvor mange det eksempelvis er i Spania. Det finnes heller ikke pålitelige tall for hvor mange som er tilflyttet Spania, eller som bare er der midlertidig.

Stiftelsene Det norske Diakonhjem, Diakonissehuset Lovisenberg og Solgården har gjennomført en prosjektstudie på Costa Blanca hvor man har klarlagt hjelpebehovene i den norske befolkningen, med særlig vektlegging på omsorg og pleie for eldre og syke. Det fremgår av studien at de fleste nordmenn har flyttet til Spania av helsemessige årsaker, og at de aller fleste lever på pensjon eller uføretrygd. En vet at eldreomsorgen i Spania er relativt dårlig utbygd, og etter hvert som alderen øker, får mange norske borgere store problemer i forhold til pleie og omsorg.

Fremskrittspartiet mener at det bør legges frem for Stortinget en evalueringsrapport med drøfting av innføring av tiltak, særlig når det gjelder helse og omsorg og pleie ved livets slutt, i budsjettframleggelsen til høsten. Flere kommuner har etablert sykehjemdrift i Spania. Kostnadene i Spania ligger 20 pst. lavere enn for sykehjemdrift i Norge. Ved innføring av en finansieringsordning av eldreomsorgen der pengene følger pasientene, vil det bli langt lettere administrativt å gi slike tilbud i utlandet fra det offentlige i Norge.

Sigbjørn Molvik (SV) [12:41:18]: Mitt enkle, men – slik jeg ser det – svært viktige poeng i forhold til Fremskrittspartiet er den manglende konsekvensen jeg syns å se. Fremskrittspartiet beskriver helt riktig mange av de manglene vi ser i pleie- og omsorgstjenesten, og vi i SV er enig i det. Fremskrittspartiet er også med på å understreke at en kvalitetsheving, som vi er opptatt av, ikke er mulig uten en betydelig styrking av bemanninga og av kompetansen. Der er SV og Fremskrittspartiet, og også Arbeiderpartiet og Senterpartiet, enige. Men så syns jeg det blir ganske pussig når bare vi andre opposisjonspartiene går videre i å beskrive at dette vil koste betydelige ressurser, og at vi ikke finner at de ressursene er til stede i kommunene i den grad det er nødvendig. Men nå hører jeg jo at representanten Alvheim sier at det er i de fattigste kommunene den beste omsorgen foregår, så da er vi antakelig grunnleggende uenige om at det trengs mer midler til dette i kommunene.

Jeg vil også litt innom betalingsordningene, som også har vært et tema her i dag. Vi i SV er positive til at Regjeringa nå vil se på en samordning av disse betalingsordningene for kommunale tjenester, for vi ser det urimelige i at disse ordningene i så stor grad er knyttet til bl.a. boform. Men jeg har allerede nå lyst til, på vegne av SV, å gi uttrykk for at det samlede nivået for egenbetalingen ikke må heves. Det vil ikke SV kunne gå med på.

Statsråd Ingjerd Schou [12:43:31]: Når flere i salen er opptatt av bemanningsnormer, har jeg bare lyst til å henlede oppmerksomheten på at Sosial- og helsedirektoratet faktisk har gjort en vurdering bl.a. når det gjelder sammenhengen mellom bemanning og kvalitet. De er også veldig tydelige i tilbakemeldingene på at dette er lite dokumentert.

Jeg ser også at et stort flertall, også Arbeiderpartiet og SV, skriver at det ikke er alt som kan løses med penger. Det har Regjeringa også vært opptatt av i forhold til rekruttering, som riktignok koster penger, men særlig i fokuseringen på at det er individet som er utgangspunktet for organisering og tildeling av pleie- og omsorgstjenester. Det handler om organisering, det handler om ledelse, det handler om enkeltvedtak, det handler om plassvedtak, og det handler ikke minst om oppfølging av det tilbudet man får, i forhold til det som gjelder tilsyn og kontroll.

Jeg merker meg også at det er en enstemmig komité som i innstillingen skriver:

«Kommunene må ha frihet til å bygge ut og utforme tjenestene i tråd med lokale forhold og brukernes behov.»

Det er også SV og Arbeiderpartiet med på.

Olav Gunnar Ballo (SV) [12:45:06]: Det er åpenbart at en vesentlig årsak til at man ikke har en bedre tilsynslegedekning ved norske sykehjem, er økonomien. Samtidig avdekkes det gjennom ulike rapporter at deknningen er så dårlig at man er nødt til å få et løft for å sikre kvaliteten på behandlingen i sykehjem og for å kunne sørge for at sykehjemmene settes i stand til å ta hånd om syke pasienter, bl.a. pasienter som skrives ut fra sykehus. Derfor er det viktig å komme i gang med dette arbeidet. Det er viktig å kartlegge på hva slags nivå man bør ha legetjenestene ved sykehjem, hvor mye bedre dekning det bør være, og også hvordan man budsjettmessig skal sikre en inndekning for bedring av kvaliteten på sykehjemstjenester. Jeg registrerer at sosialministeren forsøker å snakke seg rundt det. Men det går det altså ikke an å gjøre.

Men det som er mer oppsiktsvekkende, er at Fremskrittspartiet, som har tatt til orde for at man skal ha en bemanningsnorm knyttet til legetjenestene ved sykehjem, nå signaliserer at de vil stemme imot et forslag som nettopp har det som utgangspunkt. Både SV og Arbeiderpartiet har vært helt klar på at vi ønsker å gå veien videre for å sikre at vi får til dette. Men vi ønsker altså en utredning fra Regjeringa for å finne en hensiktsmessig tilnærming nettopp for å komme videre, og det har vi så stort fokus på at vi ønsker at vi får det som egen sak i Stortinget i løpet av 2004. På tross av at flere har oppfordret Fremskrittspartiet til å tydeliggjøre hva de mener, har Fremskrittspartiet fortsatt ikke gitt klarsignal om at de vil støtte det forslaget. Det vil jo være helt meningsløst hvis Fremskrittspartiet skal stemme imot et forslag etter å ha argumentert med at de egentlig er for det. Så nok en gang vil vi fra SV sterkt oppfordre Fremskrittspartiet til å støtte det forslaget som foreligger her, slik at man kommer et skritt videre i forhold til å få til bemanningsnormer når det gjelder legedekningen ved norske sykehjem.

Bjarne Håkon Hanssen (A) [12:47:21]: Jeg vil slutte meg til det representanten Ballo nettopp gav uttrykk for. Det er fullstendig uforståelig hvis ikke Fremskrittspartiet kan støtte forslaget om å få en utredning av bemanningsnormer for leger. Det virker som resonnetet er omtrent som følger: Hvis vi ikke får det akkurat som vi vil, vil vi ikke ha noe.

Jeg har erfaring fra å bo sammen med min fire år gamle sønn, og er i og for seg velkjent med den type argumentasjon. Han går daglig ned med flagget til topps. Men man skulle tro at representanten Alvheim etter hvert har nådd en alder som gjorde at reaksjonsformen var noe annerledes!

Sosialministeren har i dagens debatt gitt veldig klart uttrykk for at spørsmålet om bemanningsnormer overhodet ikke ligger på Regjeringens bord i forhold til legedekningssituasjonen ved norske sykehjem. Vi har flere

ganger spurt sosialministeren om hun overhodet kan tenke seg å vurdere bemanningsnormer som et aktuelt virkemiddel. Så langt synes svarene å være, i hvert fall slik jeg er i stand til å vurdere dem, at det overhodet ikke er aktuelt. Da finnes det én mulighet hvis vi skal komme videre i denne saken, og det er at stortingsflertallet sørger for å pålegge Regjeringen å utrede dette og komme raskt tilbake til Stortinget. Da vil vi ha et beslutningsgrunnlag for å kunne fatte slike vedtak. Dersom vi ikke får det beslutningsgrunnlaget i løpet av dagen i dag, er det i så fall ene og alene Fremskrittspartiets ansvar. Det er en merkelig situasjon at det partiet som har talt varmest for et virkemiddel, skal sørge for at virkemidlet ikke kan utredes, slik at dette eventuelt kan vedtas.

John I. Alvheim (FrP) [12:49:35]: Det er helt rørende å høre hvor varmt representanten Olav Gunnar Ballo taler for sin egen stand. Ingen, heller ikke Olav Gunnar Ballo, har vært særlig opptatt av hva som er bemanningsproblemet i sykehjemmene. Det er ikke først og fremst legedekningen, men det er mangel på omsorgspersonell. Det er så langt i det hele tatt ikke nevnt i innleggene deres. Men dere har skrevet en merknad sammen med Fremskrittspartiet som burde ha som konklusjon at dere vil gå inn for normer. Det gjør dere heller ikke. Så det er mange her som må tenke seg litt om med hensyn til hvordan man gjør dette rent taktisk-politisk.

Jeg er fornøyd med hva sosialministeren har sagt, også fra denne talerstolen i dag, nemlig at det skal settes i gang et arbeid med å kartlegge legemangelen ved våre offentlige sykehjem. Det er jeg foreløpig fornøyd med. Men jeg skulle gjerne sett at vi fikk flertall for det forslaget vi har, som er et konkret forslag og et pålegg. Forslaget fra SV og Arbeiderpartiet er ikke noe pålegg til Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget. Man skal vurdere dette, og den vurderingen trodde jeg også at representantene Bjarne Håkon Hanssen og Olav Gunnar Ballo for lengst var ferdig med.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Olav Gunnar Ballo (SV) [12:51:22]: SV har ikke stilt seg avvisende til at man på en eller annen måte skal finne fram til normtall eller stille krav til kvalitet knyttet opp mot eldreomsorgen, også når det gjelder annet personell enn leger. Men det man kan tenke seg, er at ved å stille krav knyttet opp mot legebemanningen spesielt, vil man nettopp ut fra det kunne utlede behovet for annet personell. Man kan tenke seg at man i sterkere grad tar EKG og blodprøver ved norske sykehjem, man får til en utredning som kanskje i dag skjer på allmennpraktikerens kontor eller i sykehussektoren. Så vil man som en konsekvens av det kunne utlede om det også er behov for andre yrkesgrupper. Én plass må man begynne.

Det er klart at det vil være et særdeles radikalt grep hvis denne salens flertall i dag vedtok en type bemanningsnorm knyttet opp mot sykehjemmene som gikk på hvor mange hjelpepleiere vi skal ha, hvor mange syke-

pleiere vi skal ha, hvor mange assistenter man eventuelt skal ha. Ingen av partiene her, vil jeg tro, er i stand til å komme med den type normtall eller overskue konsekvensene av det. Men en rapport som viser at tilgjengeligheten til legetjenester i norske sykehjem er helt nede i tre minutter pr. uke pr. beboer for personer som har alvorlige lidelser, gjør det for alle åpenbart at tjenestene er sterkt mangelfulle. Det er det vi tar til orde for. La oss begynne i den enden det åpenbart er størst mangel, og jobbe derfra. Men det registrerer vi altså at Fremskrittspartiet ikke vil være med og støtte oss i.

Presidenten: Presidenten beklager at han har gjort en feil. Representanten Ballo hadde hatt ordet to ganger og skulle bare hatt ordet til en kort merknad. Det betyr ikke at presidenten vil la den feilen skje flere ganger!

Ola D. Gløtvold – vær så god! Gløtvold har hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad.

Ola D. Gløtvold (Sp) [12:53:16]: Jeg skal prøve å ta det til etterretning!

Jeg synes det var ganske oppsiktsvekkende, det Alvheim sa, men samtidig var det vel et argument fra Fremskrittspartiet for Fremskrittspartiets holdning til sulteføring av kommunene. Han sa nemlig at den beste omsorgen foregår i de fattigste kommunene! Jeg synes det blir et håpløst argument for at økonomien ikke er viktig.

Økonomien er alfa og omega, og hvis vi skal nå de gode målsettingene vi snakker om, må vi ha økonomien på plass. Dette gjelder også bemanningsnormer – uten at de økonomiske ressursene er framskaffet for å få bemanningen på plass, blir det et spill for galleriet. Det er derfor jeg har tiltro til at fagutvikling og vurdering av de økonomiske konsekvensene ved ulike løsninger skal komme på plass ganske snart nå, slik også Regjeringen mener. Men det må være helt klart at jeg er utålmodig i forhold til at Regjeringen skal levere noe i denne sammenhengen og vise til hvordan fagutviklingen/dekningen skal være, og hvordan økonomien skal være for å få dette på plass. Det må snart være på plass!

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2547)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da skulle vi være klar til å gå til votering i de sakene som er oppført på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 14 (2003-2004) – Om opplæringstilbud for hørselshemma – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Britt Hildeng på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Britt Hildeng på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Britt Hildeng på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 4, fra Sigbjørn Molvik på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 5–8, fra John I. Alvheim på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 4, fra Sigbjørn Molvik på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er omgjort til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder da i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å støtte etableringen av et ombuds- og brukerkontor i Hedmark i samarbeid med pasientombudet i Hedmark og Oppland for å kunne få en bredere erfaringsbakgrunn når det gjelder etablering av framtidige ombudsordninger.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voteses da over forslagene nr. 5–7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en evaluering av situasjonen for nordmenn bosatt i Spania basert på rapporten fra Costa Blanca og fremme forslag om eventuell innføring av tiltak i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en evaluering av prøveprosjektet med forebyggende, oppsøkende hjemmebasert eldreomsorg i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om etablering av en ordning med statlig eldreombud.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.03.22)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede innføring av en ordning med eldreombud i kommunene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 77 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.03.42)

Presidenten: Det skal så voteses over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere innføring av en minstenorm for legedekning ved norske sykehjem og komme tilbake til Stortinget med egen sak om dette i løpet av 2004.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.04.00)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å utrede hvilken helsemessig, økonomisk og sosial situasjon eldre med minoritetsbakgrunn lever under.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 55 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.04.20)

Komiteen hadde innstillet:

I

St.meld. nr. 45 (2002-2003) – Betre kvalitet i dei kommunale pleie- og omsorgstenestene – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

II

Dokument nr. 8:29 (2003-2004) – forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å tillegge Helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for bemanningsplanene ved sykehjem og i hjemmesykepleien, slik at behandlings- og pleietrengende syke eldre sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det voteses alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen tillegge Sosial- og helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for bemanningsplanene ved sykehjem og i hjemmesykepleien, slik at behandlings- og pleietrengende syke eldre sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 84 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.04.58)

S a k n r . 3*Referat*

1. (194) Investeringar i Forsvaret (St.prp. nr. 54 (2003-2004))

Enst.: Sendes forsvarskomiteen.

2. (195) Samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2003 (St.meld. nr. 32 (2003-2004))
3. (196) Noregs deltaking i den 58. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av FNs 57. generalforsamling (St.meld. nr. 33 (2003-2004))
4. (197) Samarbeidet i NATO i 2003 (St.meld. nr. 34 (2003-2004))

Enst.: Nr. 2–4 sendes utenrikskomiteen.

Møtet hevet kl. 13.05.
